

A

8

!

ACADEMIA R.P.R

LABORATORIUL-FOTO

Sectia

MICRO-FILM

AZ
SZENT IRASNAC
FUNDAMENTOMABOL
vöit Magyarazat az Iesus Christusrol es
az ő igaz istenszegeröl,

Szent Ianos latalarol irt könyűnee
22. rešeben.

En Iesus küitem az en Angyalomat, hogy
az gyűlekőzerek bēty nektec tanobizonfagot te
gyen ezekröl. En vagyok az gyöker, es Da-
uidnac nemšetsege, fenieskedő
es hainali czillag.

NAGY AJTAL
KOVACE ISTVAN

UNITÁRIUS FŐISK.
KÖNYVTÁRA
* 1883 *

EXCVSSVM ALBAE IVLIAE
Anno M. D. LXVIII.

AZ IGAZ NEMES ES
ISTENFELŐ POKAI IAKAB
nac Király ő felsege hoppmestere nec es hyū
tanaczanac, Istenben tiszteletes Vranac, az A-
ty: Istentől az Christus Iesus által, ke-
nan minden testi es lelki iokat:

Szent-Ábrahámi.

AZ KERESZTYEN
ember nec mindenkoron elmel-
kedni kell ez vilagbol, io lelki
esmerettel valo ki mulaláfelől,
es az örök bodogfagnac el vete-
le felől, Egyk okaert hogy vgyan ninczen itt é-
siralomnac völgyeben meg maradando varos-
unc. Masodikert hogy bizonyosoc legyünk es
Szent Pál Apostollal monthassuc, Tudom en ki-
nec hittem es bizonyos vagyoc &c.2. Tim.1. Es
ez testi halal nieresegem, Christus kedig az en
eletem. Phi.1. Harmad hogy Christus vrunk,
az halalnac győzedelmet kőthi az ő igeinec
tartalához es ő benne valo hűthöz, meg

hog az ő igeie szerit higynic hog a Iesus Christus az
ő halalanac altala, meg rontotta a halalt, es kie
ő benne igaz hytnecc altala be oltaruan vadnac
semmi karhozatra valo dolgok ninczen, mi-
keppen Pal Apostol, Rom. 8. bizonittyaa.

Miert hogy kedig enis az Istennechiuei kö-
zibe samlaltattam, az attia Istenneck egyelme-
segeből az Christus által, tartoztam enis euuel
hog nē czac most beteglegébē, es a halál felől va-
lo elmelkedesembē, de eletemnecc minden ren-
diben, az en Christussomrol vallast tegyek, es
meg mutassam, hogy en tauol vagyoc minden
emberi veledesektől es karomlasoktól, mel-
liek az en iduezitő Christussomnac az ő tífteffe-
get meg kissebittic, sőt inkább nyhuan legyen
hogy meltatlanul vadolnac engemet az en el-
lensegim kie azt kialtiac, hog en az Christus Is-
tenseget tagadom. Sepithetic dolgokat, veithe-
tic Conciliumokat attyokat elő, Byzoniaual-
sokkal nagyob paisom vagyon embekekem, tud-
ni illik az fő Concilium, mellyen az sent Apo-
stoloc tartottanac, A sent Pápetaknac es A-
postoloknac irasy, mellyen az en köuettec az
Iesus Christus felől valo magyarázataiban, kik-
nek

nek sokkal nagyobb méltóságok vagyón, hogy
nem mint az ő Conciliumoknak és Attiok iras-
sainak.

Hísem kedig ha kegyelmeddel egyetemben
ez rövid irasoczkát meg olvassac, sokkal in-
kab meg tapasztalhattiac hogy ők az Romai
papauál egetébe az Christus Istensegenc meg-
tagadoi, holot iras kiüöl való Istenseget for-
gatoac, Es az Christusaac igaz istenseget meg-
tagagyac.

Az Atia mindenható vr Isten az ő szent fia-
ertaggyon hallásra való fület, és latsra való fe-
met ő nekik, és tericze meg az Antichristus-
nak az ő vakfagabol.

Te kegyelmednec kedig aianlani akartam
ez rövid irasoczkát, Leg előser, hogy az Chris-
tus felől vallásomnac nyluan való bizonsaga
legyen.

Mifodzor meg emlékezuen rola hogy az el-
mult napokban kerdi vala kegyelmed en tö-
lem, miképpen vallan am en az Christusaac I-
stenseget, Meg emlékezem Szent Peter Apol-
tolnacin teferől 1. Pet 3: hogy kepek legyünc
minden kerdezkedőccá minitünc felől meg

A 11

felel-

felelni. En is ez irafal meg akartam felelni, ke-
gyelmed oluassa meg az igaz itilet nec es bölcze
leg nec lelkeuel, hisem, az Isten nec kegyelme-
sege igazgatuan siuet lelket kegyelmed
nec az igaz ertelemben fel epiti.

Februarath Szent Mihál

havanac 7. napiã A.

1.5.6.8.

David Ferencz az meg fešült
Iesus Christusnac
solgaja

AZ

A IESVS CRISTVSROL
Es az ő igaz Istensegeről.

MÓLOTT AZ MOSTANI
időben az a tija istennek, Az Romai
Antichristusnac általa meg homalio-
sítatot es küsebitetet meltofsagat
helyere akartam hozni irasómal, es
nyluan valo keppen meg mutatni,
mind az ő es vy testamentumbol Christus vrunknac es
az Apostolok nac v allasokbol, hogy czac az legyen
az egy Isten kitől minden ec vadnac kinec kiuőle es fe-
lette semmi isten es Istenseg ninczen, es ki egyedül ő
magatul valo isten, kihöz hasonlo ninczen, hui es igaz
felięges mindenek nec felette, első es vtolsó, halhatat-
lan, mindenható, bossu allo isten, semeliek nec nem
valagatoia, lathatatlan, czodalatos, rettenetes, meg e-
meftő tüz, seregek nec vra istene, bekefeg nec, vigazta-
lasnac, remenseg nec minden test nec es dicző seg nec at-
tya istene, mindenek nec, felette es mindenek nel nagob
Abrahamnac Isacnac Iacobnac a mi Atyainknac istene
teremtő, iduezítő, es a mi vrunc iesus Christusnac sere
Atya:

Sockan az minden Atyankfiai között es egyebek
is mind kicaz Euangeliumnac igazsagaval kerked nec,

Es mid

Es mind kedig az papasod ellenunc tamaduan. im-
ezt forgattyac: ha az atya Isten egyedul o magatul
valo Isten, kit lelekben es igazsagban kel tustelnunc
t chat vgy az Christus Isten nem lesen. Ha kedig az
Christus Isten, hat nem egy hanem kettó, es egy Is-
tennel tob lesen. hogy kedig az Christus Isten, tagad
hatatlan. Mert az Eiaiasnal Emanuel nec, az az, ve-
lunc valo Isten nec neuezteric az Christus, az nagy ta-
nacznac Angyalanac, eros Isten nec, Isten Isten nel,
mindenek nec telette aldando Isten nec, es oly Isten-
nec kiaz o veruel az hieknec gyulekezeti meg
valtota. s. Thamas Apastal kedig o vranac es Iste-
nenec neuefi. Holot ez vg vago, azt mogac Auag hog
tob Istenee legyenee, fukfegeskeppen kovekezic,
mely az keresztien hit nec vallasa ellen vagon, es re-
gen el karhoztatot eretnekseg. Auagy meg kel enged-
ni. hogy az fiu az Atyaual egy Isten legyen.

Nyluan valo dolog hogy ez e gondolat soc bolcz
embereket eleitol fogua meg sarasztot, es nagy lokan
torrec ez e feieket. hog lehese ahog az atyauondatal
sec egy Isten nec, a mellet kedig a fiu es fene lelec Is-
ten nec neuezesec, De az vt vgyan nem harom, han-
em egy Isten legyen Ennek meg fetelese kulomb ve-
lke desec talalttanne.

Hagyunc beket most Az pogan bolczek nec, kik
az Istent ferfua es asoniallata valtoztattac es ku-
lomb kulomb rettenetes balsamiozast az egy isten el-
len tanitottanac hanem azokrol zolok, kie az Isten
nec gyulekozzenben tanitottanac, bolcz es ro Docto-
rok gyantattanac.

Leg

Lég előfőte egy Sabellius neuő tudos ember volt
kitől az vtan nagy sockan Sabellianusoknak nevez-
tettenc, Ez az eglistent ekeppen vallotta es tartot-
ta, hogy ez atya, fiu es sent leleknek neveztesec, az
az ő allaryanac külömb külömb formaigrt, Az ő
gonduseleleert es hofőane valo szeretetyert Atyanak
neveztesec, meg restesüleleleert auag füz Mariatol füz
leteliert ezē eg istē fiunac neveztesec, Mikor kedigmē
deneknek eletet ad, es meg ekelsituen minden terētete
allatokat, az ő ielen voltat, es hatalmat meg mutat-
tya sent leleknek neveztesec, Mely velekedes, meg
Sabellianac előte is nemelyekben talaltatott, mikēp
sen ignatius es iustinus bizonyitiac.

Ezt a hamis sagot melian ieddetec meg az regiek.
Mert az atyat az fiual őzue zurtu fauarta, meg nem
valastotta az atiat a fiutal, Es hamisan magyartaz-
ta az meg sentel ő lelket a mi öröksegünknek pecze-
tit.

Ez Sabellianac hamis velekedeshez felette igē
közeliar az Romai egyhaznac az ő vallasa, Mert
a profaban illy vallastecnek, Tria sunt nomina om-
nia, vna eademq substantia, három nevezetben vgy
mond es egy allat, három nevezet ő isten, kit Sabel-
lius Trinominusnac nevezett. Az kiekedig az iget, fe-
mely, nem neuert, hanem hyphistamenoneit auag indi-
uiduumert vesce, Pogan modra három istent faragnac.

Mikor Sabellianac valo tusakodas, iob rezet ez vi-
lagnac meg habonosa volna, Mas felől egy Arme
ne. a

Neuó bölcz es tudos ferfu tamada Alexnadiabeli
gyülekezethec tanitoia, ezis az Iraft akaruan meg
egeneslyteni es meg magyarázni miképpen legyen
az Christus isten, alhatatoson nagy fokot mindnek-
nek velekedese ellen tamazta, es főkeppen ezeket
tanita. hogy az Chrū, istenec természet szerit valo fia
nem volna, sem istennec természetiből nem születet vol-
na hanem semmiből teremtetet legyen. miképpen hog
az több Angyalokis teremtet allatok, es kisebb az
Atya istennel.

Ezzel mikor az időbeli egyhazi szolgac erősen
vetelednene, es az ő velekedesit vgy mint hamisá-
kat meg rontottac volna: Mas velekedest es hamis
ertelmet hozanac az istennec gyülekezetiiben, mely
Sabellus es Arius között vgy mint közvtnac latta-
tec lenni. tudni illic hogy az isten egy legyen allat-
tyabí, három személyeben, ki egne, es háromnac mó-
datasac, hamisnac a három személyert, egy nec az
egy allatert kyben helheztetik. Ez velekedest nagy
focan isualta: es gondolta, hogy ecképpen mind a
Christusnac es bent lelek nec istenséget meg oltalmaz-
hatyac, De bizonyiaual az őnnen gondolattyokban
meg czyalatkozattanac egyebeket is hamis ertelen-
ben vyttenec, myképpen az őnnön között valo tu-
salkodasoc meg mutatyac. Es az igaz istenselő em-
berek nec, az ő fiuek, lekek, es elneiekben valo tusa

kodafok még mutatják, mikor az istennec igeinéc
proba kőre vonják, az emberektől talált ma-
gyarázatokat, semmikeppen meg nem alhatják, és
ő magokban ellenkeznek. Mert ha az istenfelegnek
allatában cziac semely es nem nemű tulajdonlag
az atya, semmikeppen nem nemzhet, holot semmi
nem nemz, sem fül, hanem ha valóba való dolog lé-
ten. Az tulajdonlag kedig es a semely ő nálak
czy akmasban vagyon, tudn illic az allatban, Az
mellet az atya, a fiu, a sent lelek egy allatuaknac
né mondathatnac, holot az az atya, fiu es sent lelek
nem allatoknac mondata nac, hanem az allatban va-
lo semelyek nec. Es ha fariatkeppen es bizony al az
Isten ő magban, es ő magatol nem nemz, mikeppen
az Sophista cziac, Bizony aual fia ninczen, Es az
ira nac folyasa meg nem marathat, melyben min-
denkoron az isten az iesus Christus nac senth Atya
nac neuezetk es a mi hytunk nec fundamentomanac
mondattatik hogy hygyuc, hogy az iesus Christus
istenec fia legyen. A mi kedig leg sellyeb való
ebben az veteikedeben. Ha az Christus vgy mint
Atya istenec fia, Nem isten, a mint őc mongyac
hanem a menyben semely auagy tulajdonlag, mikep-
pen lehet bizony isten. Es mikeppen tanithatják
es oltalmazhatják Az iesus Christus nac igaz isten
seget.

Hogy azért az istenec fiai meg esmerhesse
hogy az ő sentlyes istenfeleg a Christusban költő
B u dolog

dolog legyen és nem inemű femfeniueztes. Két dolog
ra akarom az keresztényeneket Ez mostani irasomba
canitanom.

E L S Ő. ki legyen az **I E S V S C H R I S T V S**
M A S O D I C Mellyk legyen az ő igaz es valo-
ba valo Istenlege:

A Z E L S Ő R Ő L.

MIert hegy min küne kie a keresztényeni neuet vi-
sellyűc a mi christusonktól es az ő fiaiatól kel füg-
genűnc ne n az bölcz Platotul sem az Sophistaktul
fűkleg magyarázatot vendűnc, hanem az istennec
lelke, mkeppen minenkűnc a mi Christusunk at meg ma-
gyarázta, Azt k l követűnc.

Legelőb őr azért Az Iesus Christ az istennec igei
nec foly es ferint meg magyarázom. Az vtan. az
Antichristűnc hamis magyarázatty at mutatom
meg.

Az istennec igeie az iesus Christusrol eckeppen
sol, Es az istennec ferelm s fia, e vilagnac iduezitőie
melyben az isten vala, ez vilagot maganac meg en-
geztelen istennec mi volt a mi ki feiezet belliege, es
az ő, dicző legenee feni, az latlatatlan istennec kepe
es tikőre, mellyet az atya isten őrdök űl fogua el ren-
delt volt, hogy mi istenűnc es iduezű őnc legyen, mi
keppen hytűnk nec Agabanis vallyue. Es iesus Chi-
stusban az ő egyetlen egy fiaban mi vrunkban, ki lo-
gantatce

gantatęc fent lelektől fületec füz mariatol.

Hogy kedig az mi iduezitő Christusunknac magy irizat-yaban semmit ne mongyac azagy az en goablato nbol auagy ertelmemből, minden igeket az istennec igetice foly a sabol meg akarok bizonyitanom

Leg előőr azért az ielus Christusrol est vallom, hog az egyedül, ő magatul valo es midenece nec felete valo őc atya isten, ő nagaban öröktül fogua el vezte volt, es Adannac effeti vtan kegelmeffen meg igerte, mely igiretet azutan meg tekellet, meg aduan minekűre az ő egyetlen eg fiat az ielus Christust.

Hogy valastatot es rendeltetet az atya istentől az Christus ielus mi iduesegünkre es valtagunkra, est keppen bizonytatik.

1. Cor, 2. Az Istenec bölczesegget titokban magy arazzuk, mely el reitetett, mellyet az isten öröktül fogua el rendelt az mi diczősegünkre, mellyet ez vilagnac feiedelmi közzül egy sem esmert meg, mert ha meg esmertec volna, az diczőseg nec Wrat meg né feirettec volna.

Eph 3. Ennekem kedig a fentec közzül leg kisebik nec adatot ez a kegyelem, hogy a poganok közzöt hirdessem az Christusnac meg vizsgálhatatlan gazdaglagit, es meg vil agosítani mindenecket, mely legyen a titoknac ki fogaltatasa, mely öröktül fogua az istenben el reitetet volt, ki mindenecket az ielus Christus által teremtet.

Colosa. Mely istennec gyülekezetinec folgaia löttem az istennec ki fogaltatasa benn, mely en igam bizonytatot

ttator, hogy ty köztetec az istennec igeie betelleye-
sytesséc, az tyrok mely el reitetet volt örökül fogua
most kedig az ő fentinec még ielentettet, kikneec
az isten akarta ielenteni az ő diczőségeneec kazdag-
sagit, mely az Christus ty bennetec a ty diczőségtek
nec remenlege.

1. Pet. 1. Mely el rendelitett volt, minekelőtte e
vilagnac fundamentomi még vettetnenc, az vtolso
időkben kedig még ielentettet ty crettetec, kie az il-
tenben hyztec.

Esa. 46, Emlekőzzetec meg az Elő időről,
mert en vagyok az isten, Es en kyuőlem ninczen ű-
ten, sem hozzam hasonlatos. eieiről fogua meg hirde-
tem az vtolso, es kezdettől fogua mellyec meg meg
nem lőtteneec, mondian az en tanaczom meg al, es
minden en akaratom meg iőkelleretic,, hiuom nap-
keletül az gyorsat, a mese földről az en tanaczom
nac feriat, meg montam es őtet el hozom meg for-
maltam es meg czinaltam.

4 Esdr. 13. Ez a latabnac magyarázattya, miert
hogy latabnac feriat az tengerneec s uqból fel iőni
az, az, mellet az ielleges isten nagy soc ideig ő ma-
gaban auagy ő maganal tartott meg mely ő maga al-
tal meg s abadittya az ő teremtetu alattya, es ő gyű-
as őzus kikkel hagyatattac.

Az

Az Christufnac az atya istentől eleitől fogva való
Ireni: Ieset, külömb külömb példac az ő Testamen-
tumban meg mutattyac, mint hogy iakob, Moscs első
könyvenec 32. rebeben mikor aſt: mongya hogy az E-
lohimot látta fiáról fiüre, De az vtan meg magyaráz-
za hogy annak az ő hasonlatosaga oliyan volt, mint
egy férfianac.

Lásd meg Moisesnec az ő Testamentumban be bor-
zitatott orczaiat Mellyet. | Pal Apostol. 2 Corin. 3. az
Christusra magyaráz. Exodi. 3. 20 : 33.

Erről iövendült Balaam propheta. Moscs Negye-
dic könyvenec 24. rebeben mikor aſt monnta, meg lát-
tom ötöt, de nem most, rea tekintec de nem közel.

Ennec az ő abrázattyat es finet látta Esaias pro-
pheta hogy az magas feken ül vala be boritatuán az
ő orczaiat tüzös sarniockal. Esa. 6:

Oluald meg Ezechiel prophetanac 1. es 10 rebe-
ben való látsat, Abacuc prophetanac harmadic rebe-
ben, Danielnec hetedikben, Zachariasnac elsőben,
Sőt inkab minden isteni meg ieleneseket az ő Testa-
mentonba mellyec nem egyebek, hanem az Iesus
Christufnac es az ő diczősegenec, az vy Testamentū
ban való tökéletes ki mutataſy, hogy a mi az ő Tes-
tamentumba példaban auagy abrazatban meg
ieleretec. Bizonianal az vy Testamentumban
megh tökéletesnec lenni meg bizonyitassec.
Miképpen CHRISTVS Wcunc őnnen maga
vallast ec

vallast tészen hogy az egész törvény és a prophetak-
nac irasi ő benne tökéletettene meg, és az törvény
az jóvendő dolognac arnieka legyen, A Christus ke-
dig annak az ő teste.

Ez bizonyokat röviden Azeith fam-
lalom elő, hogy meg mutassam, hogy az Atya isten-
től öröktűlfogva való rendelelet, miképpen vallom
mindene elöt nyhuan legyen. Hogy nem volt
volna kedig az mi feiűnc es istenűnc az Christus örök
tűlfogva rendeltet az Atya istentől lo'ot mi
es ő benne, es ő általa, az atya istentől, mi-
nek elötte, ez vilagnac fundamentum meg vettette-
ne, el választatua voltunc, miképpen sent Paul Apo-
tol Eph. I bizonyittya.

Nem fűkseg ez nyhuan való mondasból patuarko-
dnunc hogy ez keppen mi közötűnc es a Christus kö-
zöt semmi külömbseg nem volna, mert ő választott
mint mi feiűnc, istenűnc közbeiaronk iduezitűnc meg
valtonc es szabaditunc, kiben az atya isten hozzanc
való szeretettinec io keduenec es minden io akarattya
nac irgalmassaganac draga keneczeit beűsűgesen es
mindenstűlfogua ki akarta őnteni, es nyhuan való keppé
az vy Testamentumban az emberi nézetel közleni
Es miképpen az vy Testamentumba Christus vűnc
az ő tanitumunc az igazsaga. Nem ty' választottatoc
engemet, hanem engem tekert lo'at is. Azon keppen az
atya istentől, ő öröktűlfogva való rendelelet az Chri-
stusnac fűkseg on meg választatua az iras.

Alaszd meg bizonyos meg hogy az atya isten az
emberi testben meg jött, meg igent az, ihesus

Christust meg atta, hogy az ő igiretinec igaz es alha-
tatos volta ny luan valoképpen meg bizonyitassac, mert
a mit igirt azt atta meg. Es ha azonkiuól maít adot
volna, az ő igiretinec tökelletes volta meg nem ma-
rathatot volna. Laíue meg azért rend berint az igi-
retekert,

Moises első könyuenec harmadik részében, Ellenkö-
zeft vettec az te magod között. es az ő magua kö-
zött, az a te fejedet meg romya. Es te meg mardo-
lod az ő farkat.

Első könyuenec 18 részében. Meg fokasytom a te
magodat mint az egnecczillagit, es a te magodnac
adom mind ez földet 22. részében. A te magodban al-
dattatnac meg, ez földnec, minden nepei miert hogy
engedelnes voltal azen befedemnec 26. Es a te, ma-
godban aldatatnac mind ez földnec az ő nepei
28. részében. Minden nem betlegec te benned aldat-
tnac meg es az te magodban.

David Prophetanac tött igiretet az Esaias es Je-
remias propheta elősamlallyac. Esaias. 11. részében.
Akkor az nőves ki ő Davidnac törőkeből es virag
sarmazic az ő győkeriből mellyen az vrnac lelke
meg nyugzik Olvassd meg Esaiasnal 9. részében valo
prophetiat mely entelis vilagosb.

Jeremiasnal 23. részében. ime az napoc el őnec, aze
mongya az ve, hogy fel tamaztom Davidn. c igaz
magut, es vralkodic az, Kiraly, es bőlezen czeleke
die ueletet es igazsagot folgaltat ez földön, es hivatat
tunk az ő neves istennec mi igazsagunknac.

Szetel

Szent Dauidnac 89 énekeben. Követsegeth
es frigit vettettem az enfolgammal, megh es-
küttem Dauidnac az en folgammac, a te magodat
mind öröcke meg erőytem es a te fekedet meg erő-
sytem az te maradékidban.

Ez igerec meg magyaráztatnac az Enange-
listaknac es az Apostoloknac irasokbanis.

Szent Ianos Euangeliomanak 7 rekeben. Nemde az
irastartyac, hogy Dauidnac maguabol, es Bethlehē
nec Cassellyabol iő lendő az Christus.

Az Apostolos czelekedetiről irt könyűnec 3 reke-
ben eckeppen magyarázza Peter Apostol. Ty
yattoe az Prophetaknac fia es az Testamentumnac
mellyet az isten rendelt az ty atyaitoknac, mikor A-
brahannac ezt monda. A te magadba aldatnac
meg ez földnek nemzetsegi. Ty rektec legelőőr
az isten fel támasztuan az ő fiat elkülde, hogy tuteket
meg algyon, hogy mindenie ty közület ec meg terien
az ő alnakfagabol.

Lald meg Acto. 7. Melyben az Istuan Protho
martyr elő kamlalya rendserint, miképpen tőkelle-
te meg az isten az Atyaknac töt igireteket, es az i-
duezítő iesust meg atta, kit az Sidok meg fesítettene-
es meg öltene-.

Azon könyűnec 13. rekeben, Ez Dauidnac magua-
bol az isten az ő igireti kerint támasztotta fel Israe-
nek az iduezítő iesust.

Szent Pal Apostol. Rom. I. rezeben, kit az isten az
előt meg igert vala az ő prophetai által az irafok-
ban, az ő fia felől, Dauidnac maguabol.

Galatiabelieknek 3. rezeben. Abrahamnac adatat
tanac az igiretec es az ő maguanac, nem mongya,
es az ő maguainac vgy mint fokaknac, hanem vgy
mint egy nec az te magodnak mely az Christus.

Szent Ianos első leuelenec kedig, harmadik reze-
ben, az első igiretet meg magyarázza mikor afe
mongya. Ezert ielenec meg az istennec fia hogy az
ördög nec czelekedet auagy alkotnaniat meg ron-
tana, meg magyarázuan mi legyen az meg igert mag
tudni illic az iesus Christus az elő istennec bent fia.

Reb berint samlalom ezac elő az istennec igere-
tit es azoknac be tellyesytések nec bizonyagit az vy
Testamentumbol, hogy az Antichristusnac az ő cza-
lardsagat efünkbe vehessüc, melyben azt kit meg i-
gere volt az atya isten, eloltatta es ki törtette az
hiuek nec az ő füuekből, azt monduan hogy örök-
tulfogua volt azon isten ki az atya, es hogy az ő tes-
tamentumban mindeneket czelekedet, szabadituan, ö-
rizuen es oltalmazuan az isracl nepet, Holot kedig
őc nagy aytatos könyörgésekkel es imakozásokal
kenantac az istentől, hogy az iduezitő es szabadito Me-
siasst ő nekic meg adsa, Melly et meltatlanul kenan-
tac volna es heiba könyörgöttenec volna hogy ha
az elő köztőc volt volna, es mindeneket czelekedet
volna, melian ezt monthatta volna az Atya
isten

Isten ő-nekiec. Mit könyörgőtök ennekem hog az id
vezit ő Messiaft el boczatom, nemde regen meg atta
ma? Lam Aegiptusbol az hótot ki, es minden ezoda-
kat ő czelekedet ty köztetec, es mindenben az ő jelen
volta meg latattoc. De ezt az atia isten nem mő
gya, hanem az el iouendőről tésen igiretet, hogy e-
kepen az irafnac az ő egyenes volta meg mutattaf-
sec, hogy az ő Testamentumban az istennec nepe
rementeggel varta az el iouendőt mikeppen, az ke-
restelő ianos tanituanikerdik az Christust, Te vagę
az iouendő auagy mast variunke? Mē kedig mint ki
immar minekūnc meg adator, es mi eretūnc meg holt
es fel tamadot. kit vgy mint meg adatattat es jelenua
lot az Apostoloe hirdettenec es keresztelő ianos vy a-
ual meg mutatot. hogy kedig ennek az ő meg adafa-
ban, es fületeseben semmit ne ket e kedhetnenc, az E
uangelista rendserint meg irtac rōundeden, hat har-
madzor ezt bizonyitac.

Matt. i. Ies. s Christ. snac kedig fületese eckep
pen lōn. Mikor az ő anyja Maria, egybe volna lo
sephnel, minekelōtte egybe menenec, talaltatęe ne-
hezkefınc lenni a sent Lelektől. Vgy an ottan fiat sül
es az ő neuet Iesusnac hiad.

Lucę. i. Ime melhedben fogacz, es fiat sülz, es az
ő neuet Iesusnac hiad.

Matt. i. Iacob kedig nemze se sephet, Marianac
seriet, melytől fülettetęk az Iesus, ki Christusnac ne
uzteuc.

Keręi az Euangelistac közül, tudni illic sent Mat
te es

the Szent Lukacz az ő születésének ideieről kezdik el
az Euange' iunnac hystoriat, elő vámlaluan miczoda
zoda nemzetsegből minemű időben miczoda helyen,
kiknek latokra es bizonylagokra születet. A kettek ke-
dig tudni illic Szent Marc es Szent Ianos az ő orszaga-
nac es predicallasanac ideit irtac meg, hogy mi ezen
ki uól való mas születese felől ne gondolkodnanc, sem
ország felől, hanem azt esmernők meg, mellyet az
prophetac iüendültene, az Euangelistac kedig vő
mint jelen valot hirdettene, kialtuan önnen magais,
el közelget menyeknek országá.

Negy edzer. fűkseg ebűnkbe vennűnc, hogy ez al-
dot mag, mely meg igertetet volt es meg adatot, ne-
ueztellec Iesus Christusnac, ige Istenec világossag-
nac elő kenyernec, &c: Azert rendserint ezeket bi-
zonitom meg.

Lucę 2. Es mikoron az niolezad nap elérkezet
volna hogy kőrnűl meteltetnec a gyermekzke, hiva-
ttatec az ő neue Iesusnac mely nec neueztetet vala
az Angyaltól, minekelőtte az ő jannyanac meheben
fogantatot volna.

Matt: 27. Monda nekic Pilatus Mellyeket kius-
niatoc az kettő közzűl hogy el boczasam, Barnabas-
te, auagy az Iesus ki Christusnac mondattatyk.

Ioan 20. Ezecc kedig meg irtattanac hogy hygē-
tec hogy az Iesus Christus Istenec fia legyen. es hi-
uen az örök eletet vegyetecc az ő neue által.

Az Apostoli czelkedetről irt könyunec a re-
séből. Bizonnyal azért Iraelnec egész haza nepe ta-

hollyá meg est, hogy vta es Christusa tört az isten
ezt az iesust kit ty meg fehitettetec.

3. rezeben. Abrahamnac isacnac es iakobnac az
mi aty ajknac istene meg diczõitette az õ fia, az ie-
sust, kit ti kezben attatac. es Pilatusnac elõtte meg ta-
gattatoc mikor Pilatus õtet artatlannac itelne.

4. rezeben. Tuttotokra legyen mindnialan ti nektec
hogy az Nazare:beli iesus Christusnac neue által, e-
gesegben al ez ty elõttetec.

8. rezeben. Hisem istennec fiañac lenni az iesus
Christust,

18. rezeben. Hatalmason gyõzivala meg a fiõ-
kat az Apollos irasoknac általa, meg mutatuan hog-
az iesus volna amaz Christus:

Szent ianosnac 1. leuelene 2. rezeben. kiczoda az
hazug hanem az a ki tagagya az iesust Christus-
nac lenniez az Antichristus ki tagagya mind az at-
tiat smind a fiut,

5. rezeben. Valaki hiszi hogy az iesus az Christus is-
tentul kuletet.

Lasd meg sent Mathenac 16. rezeben, sent peter A-
postol vallasat. 8. Marknac 14. rezeben Pilatus kerde-
set es Christus vrunknac feleletet. 8. ianosnac 4:6. es
9. rezeben valo vallasokat az iesus Christusrol,

Ezen meg igertetet es meg adatot mag az irasban
es nem mas ezen kivõl, neuezetie ige istennec az õ
hatalmaert minden czelekedetiben es besedeiben, Mi-
keppen sent peter apostol Acto, 10. magyazza ez
geckel: az isten az israe:liainac az iget elkuldõte,
bckeseget

bekelégét hirdetűen az iesus Christus által ez műndē
nekűcc vta. Ty tūgyatoc minemű ige hirdetteter e-
gez Sido orzagban el kezdűen Galileiabol az ke-
restűeg vta mēllyet ianos hirdetett, (mely iger) a-
maz Nazaretbeli iesus mēkēppen kentűmeg őtet az
isten sent leleekel es erűssēggel, ki idestűoa iaruan
iol ezelekedűc vala, es műndēnekűc kűc az ōrdűgtűl
gyűttretűtűc vala meg gyűgyta, mert isten vala ō
vele,

Ezen kűműnec 13, reűben Atyaműiai ferűnac, Ab-
raham neműetsűgebol valoc, es kűc ty kűzetetűc fel-
űc az vű istent, tűnēktűc kűldetűt az ūdűűsűgnec igerűc
mert az ierusalembe lakozűc es az ferűűnec eűt
nem esmerűen, es a prophetakűnac beűedet, mēllyekűt
műnden kűmbaton olűastűnac, nem erűtűen halalra itűk-
űen be teliűstűtűtűc,

Szent ianos elű leuelűnec elű reűben, A mi kűc-
űtűbe vala, a mit halloűűc a mit lattűc sűmēnēkel a
mit által lattűc es a mi kűcűnēc illetűnec, az elűnec
igerűc felűl es az elűt meg ielűntetűt es tanűbűsonűa-
got tűűűc arűl es hirdetűűc az ōrűkeletűt mēllyaz
atűanűl vala, es meg ielűnec műnēkűűc,

Aű latusrol irt kűműűc 19 reűben ime lattűm
hűg aű eg meg nűla kűűc es ime egy feier loesű, a kű
aűonűl vala neűűtűtűc hűűnec es igasűnac igasűgal
ite l es hadakűűc az ō sűmēi műnt a tűűnec langűa, es
az ō feien sűc korűnac vadűac kűűc; neűe i rűű
vagyűn kűc sűnki nem tűű hanemű cűac ō maga
cűc fel ōűűűtűtűc vala vűbe műrtűtrűha-
űal

Isten ō nekies. Mit köny ōrgöttőc ennekem hog az id
vezie ō Messiaft el boczasom, nemde regen meg att
me? Lam Agyptusból az hófot ki, es minden ezoda-
kat ō czelekedet ty köztetec, es mindenben az ō ielen
voltat meg latattor. De ezt az aitia isten nem mō
ueknee siuekból k. ō aggar, es az igazsag nac es mer-
tit fel geriefti, honnet l. l. ō róm es vigasztalas
következik.

Negyedzet. Mikeppen az vilagossag vtat mutat

the Szent Lukacz az ő fületesenec ideieről kezdik el
az Euange iunnac hystoriat, elő famlalan miczoda
nemzetsegből minemű időben miczoda helyen,
kiknek latokra es bizonylagokra fületet. A kettei ke-
dig tudni illic Szent Marc es Szent Ianos az ő orfaga-
nac es predicallasanac ideit irtac meg, hogy mi ezen
ki uól való mas fületefe felől ne gondolkodnanc, sem
ország felől, hanem azt esmernők meg, mellyet az
prophetac iüendültene, az Euangelistac kedig vñg
mint jelen valot hirdettene, kialtuan önnen magais,
el közelget menyekne ország.

Negy edzer. fükefe cñnkbe vennűnc, hogy ez al-
dot mag, mely meg igertetet volt es meg adatot, ne-
ueztetec Iesus Christusnac, ige Istennec világossag-
nac elő kenyernec, &c: Azert rendberint ezeket bi-
zonitom meg.

Luce 2. Es mikoron az niolezad nap elérkezet
volna hogy kőrnűl meteltetne a gyermekze, hiva-
ttatec az ő neue Iesusnac mely nec neueztetet vala
az Angyaltól, minekelötte az ő jannyanac meheben
fogantatot volna.

Matt: 27. Monda nekie Pilatus Mellyeket kius-
niatoc az kettő közzül hogy el boczasam, Barnabas-
te, auagy az Iesus ki Christusnac mondattatyk.

Ioan 20. Ezecc kedig meg irtattanac hogy hygē-
tec hogy az Iesus Christus Istennec fia legyen. es hi-
uen az örök eletet vegyetecc az ő neue által.

Az Apostoli czelkedetről irt könyunec 2 re-
séből. Bizonnyal azért Iraelnec egész haza nepe ta-
nollya

hollya meg est, hogy vta es Christusa tette az isten,
ezt az iesust kit ty meg fehitettetec.

3. rezeben. Abrahamnac ifacnac es iakobnac az
mi atyainknac istene meg diczotette az o fiat, az ie-
sust, kit ti kezben attatac. es Pilatusnac elotte meg ta-
gattatoc mikor Pilatus otet artatlannac itelne.

4 rezeben. Tuttotokra legyen mindnialan ti nektec
hogy az Nazarebeli iesus Christusnac neue altal, e-
gesegben al ez ty elottetec.

8. rezeben Hiseem istennec fiainac lenni az iesus
Christust,

18. rezeben Hatalmason gyozivala meg a fido-
kat az Apollos irafoknac altala, meg mutatuan hog
az iesus volna amaz Christus:

Szent ianosnac 1. leuelene c 2, rezeben. kiczoda az
hazug hanem az a ki tagagya az iesust Christus-
nac lenniez az Antichristus ki tagagya mind az at-
tiat smind a fiut,

5, rezeben. Valaki hiszi hogy az iesus az Christus is-
tentul kuletet.

Lasd meg fent Mathenac 16, rezeben, Bent peter A-
postol vallasat. 8: Marknac 14 rezeben Pilatus kerde-
set es Christus vrunknac feleletet. 8: ianosnac 4:6. es
9 rezeben valo vallasokat az iesus Christusrol,

Ezen meg igertetet es meg adatot mag az irasban
es nem mas ezen kivul, neueztetie ige istennec az o
hatalmaert minden czelekedetiben es besedeiben, Mi-
keppen bent peter apostol Acto, 10 magyazza ez
geckel: az isten az israel fiainac az iget elkuldote
bekeseget

bekefegét hirdetuen az iesus Christus által ez minde-
neknek vtra, Ty tuzatoc minemü ige hirdettet e-
gez Sido orzagban el kezduen Galileiabol az ke-
restseg vian mellyet ianos hirdetett, (mely ige) a-
maz Nazaretbel i iefust mikeppen kente meg ötet az
isten bent lelekel es erőfeggel, ki ideftoua iaruan
iol czelekedic vala, es mindeneket kic az ördögtül
gyötretet nec vala meg gyogyta, mert isten vala ő
vele,

Ezen kőműnec 13, rebeben Atyamiai ferfiac, Ab-
raham nemsetsegeből valoc, es kic ty közetetec fel-
ic az vr istent, tinektec küldet et az üdüöseg nec igeie
mert az ierusalembe lakozoc es az feiedel nec cse-
nem esmeruen, es a prophetaknac bebedet, mellyeket
minden fombaton oluastanac, nem ertuen halalra itel-
uen be telliefllytetec,

Szent ianos első leuelene c első rebeben, A mi ke-
detbe vala, a mit hallogunc a mit lattunc semeinckel a
mit által lattunc es a mi kefeinc illettenec, az elet nec
igeie felöl es a elet meg ielentettet es tanubifonfa-
got tesunc arrol es hirdettunc az örökeletet mely az
atyanal vala, es meg ielene c minckunc,

Az latafrol irt kőműnec 19 rebeben ime lattam
hog az eg meg nyla kőfec es ime egy feier loes, aki
afonül vala neuetetic hiü nec es igafnac igassagal
ite l es hadakofic az ő semei mint a tuf nec langia, es
az ő feien soc koronac vadnac kincc; neue i rug
vagyon kit senki nem tud hanem czac ő maga
es fel ököthetec vala verbe martotruha-
ual

ruhaua, es az ő neve hivattatja uala. Istenhez igye-
ieret.

Szent Iános Euangeliomának első részében, Isten-
nek Baranianának neveztetik, hogy meg bizonytassék
hogy ez az ő mag legyen az, Az ki az ő Testamen-
tumbeli áldozatokban ábráztatot es immar valóban
a mi bűneinknek bocsánatiáért áldoztatik es egész-
lőtt áldozattyaua Istennek sentsit meg, tekellette,
Heb: 10.

Szent Iánosnak első es nyolczadik részében, Ez vi-
lagnak világosságnak mondattatik, mert miképpen
az világosság ő magában tiszta es meg nem ferteztet-
hetik semmitől: Azonképpen az Christus, minden-
seplőnélkül leuen, semmi bűntől meg nem ferteztet-
hetik. mint az irás mongya hogy ő benne bűn nem
volt, es az ő szájában ezalárdiag nem talaltatot:

Másodszor, miképpen a világosság ő magában fe-
nyeskedik, es latatik, sőt az latásnak ez köze. Azon-
képpen az istent minden diczőségében es feniesége-
ben a Christus által lattiu meg, miképpen sents I-
ánosnak Euangeliomának 5. es 14. részében bizonytatic

Harmadszor. Miképpen az világosság a sötétsé-
get elűlezteti es tapoztattia es az emberi elmet meg-
vidamittia, Azonképpen az Christusnak esmereti,
minden emberi teueygeket es sötétségeket az hi-
ueknek sivekből k. saggat, es az igazságnak es mere-
tit fel geriefti, honnet l. l. öröm es vigasztalás
következik.

Negyedzer. Miképpen az világosság utat mutat

Igazgattya az embert: Azonkeppen az Christus az igaz vilagosság es vt, az atya istenhöz vissel es hoz-
doz hogy el ne teuelegyűnc.

Ó óráor. Mikeppen az vilagosság el reitet dolgo-
kat meg feiteget es napnac finre hozza: Azonkep-
pen a Christus az igaz vilagosság, az ű esmeretit na-
ponkent mi bennűnc órógbítuen az ő menyei bőlez
esegene titkait meg ielenti, es mi bennűnc óregbiti,
es hatalmaskeppen ez vilagnac meg mutattia, es el-
ne meg oltalmazza.

Hatodzor. Mikeppen az egy napnac az ő vilago-
ssaga, finre eleg az egez földnec kereksegenec meg
vilagosytara: Azonkeppen ennek ez vilagossag-
nac az ő halála, es halalaban az Atya istennec ked-
űc, eleg a mi meg engedestelűnkre.

Szent Ianosnac első rezeben mondatatic az elet ő
benne lenni. 10. rezeben hogy ő legyen az elet, Ro-
3. rezeben hogy mikeppen az első Adamban min-
nian meg holtűc azonkeppē a malykban mindniaian
meg eleuenitetűnc. Lásd meg 1. Cor-15 Christus őnnen
maga sent Ianosnac ötödje rezeben ekeppen predi-
cal, mikeppen az elet az atyaban ő magaban vagó
azonkeppen atta az finakis hogy ő magaban
legyen.

Mondatatic mi papunknac. heb 5. órócke valo pap
vagy te, Melchisedecnec rendi serint. Heb. 7. Meg
eskat az vr es meg nem bania, órócke valo pap
vagy te Melchisedeknec rendi serint.

Heb. 3. Tekinczetec meg a mi vallasunknac Apo-
stolat es

anno 1866 die 2 Aprilis.

es fő papiat az iel. st. He. 4 Minekűnc azért nagy fő papunk vagón ki a meniekben ment a ielus az istenne fia ezt a vallást oltalmazza meg.

Ez meg igertetet es meg adatot adot mag az i ras az ő tibiert es mi hozzanc valo io voltaert, királnakis neuezi.

Szent Mathe Euangeliománae masodie reſeben, ime az bölczek nap kelletről előuenec ierusalemben monduan hon vagyon ama Sydoknak Kirallya.

21. reſeben mongyatoe meg Syon leanianac, ime azte kiralió ió teneked ſiligyen,

27. Az orſagnac fő biraiá meg kerde őtet Te vagy amaz Szydoknac kirallya felele neki ielus, Te mondod.

Luce 19. Es mikor közelgetne az olaiſac hegynec leitőiere, az köſſeg nagy ſen ſoual kezdé diczeni az istent monduan. Aldott legyen az a kiraly ki az vr nak neueben ió.

Szent ianofnac első rezeben felele Nathanael es monda neki. Rabbi te vag amaz istennec fia, Te vag az israelnec kyralya.

Heb. t. Az ő ſianac kedig monda. a te kiraly ſeked isten mind öröckön öröcke a te orzagodnac itappa egyenes. ſeretted az igazſagat es gyűlöled a hamiffagott, Annakokert meg kent tegedet az isten a te istened. örömnec olaiual. az te fele tarsaid nae felette.

HOGY

HOGY EZ AZ ALDOT
mag, Istenec egyetlen egy es berelmes fia le-
gyen a bent iras nyhuan bizo-

nittyá.

Szent ianos Euangeliomanac első részben
lattu az ő diczőseget, vgy mint egyetlen egy fület
nec az atyától, tellyest kegyelemmel es igazsággal
Vgyan ottan. Az Istent soha senki nem látta. Az
egyetlen egy fia, ki az ő atyanac kebelében vagy ő
az magyarázta meg minekűnc.

3. részben. Vgy berette az isten ez vilagot, hogy
az ő egyetlen egy fiat adna erette hogy minden ki
hísen ő benne el ne karhozzęc, hanem az örök ele-
tet vegye.

Szent ianosnaci. leuelene c4. részben. Ebben ie-
nec meg minekűnc az istennec beretety, hogy az ő e-
gyetlen egy fiat kültę az isten ez vilagra, hogy ő al-
tala ellyűnc.

Hogy berelmes fia legyen ekeppen bizonitatie
meg

Matt. 3. Ez az en berelmes fiam, kiben kedueske-
dem 17, ime a kődből szózat hallat atęc Ez az en berel-
mes fiam, kiben meg czendezetem, ezt halgassatoc
Ezeneket talalod meg bent Marc Euangeliomanac, 1
es 9 részben, bent Peter Apostol masodic leuelene c
első részben,

Hogy ez az aldot mag Istennec fia es. isten legyen
ezkeppen bizonitatie,

Szent Mathe 14. fezeben est iria. Touabba kic a fia
ioban vele valanak hozza ia rulan es imaduan o
mondanac Bizony aual istennec fia vagy te.

Peter Apostol az tob Apostolok kepeben
illy vallast tetzen Te vagy az Christus az elo isten
nec fia. Matt. 16.

Az fazados kedig es kic o vele valanac, latua n
fold indulast igen meg felemlence monduan, Byzon
nyal ez istennec fia vala.

Ioan. 1. Esen latam otet es vallast tottem, hog
ez az Istennec fia.

Ioan. 5. Bizonyal bizonyal mondom ty nektec
hogy elio az ora most vagyon kedig az, mikor az
halottac meg hallyak az Isten finac parat es a kic
hallya elnec.

Ioan. 6. Mi kedig el hittuc es meg esmertuc hogy te
vagy az Christus az elo Istennec fia.

Ioan. 9 hife te az istennec fiaban, felele neki es mo
da kiczoda az vram hogy higgye c o benne, monda o
neki Iesus, Lattad otet, es a ki veled fol, az az,

Ioan. 10: Azt mongyatoe hogy karomkodom, mi
ert hogy azt montam hogy Istennel fia vagyoc. ha
az en atyannac czelekedetit nem miuelem, ne higgye
tec ennekem.

2 Cor. 1. Pal Apostol vallasa, mert az Istennec fia az
Iesus Christus ki mi altalunc tu koztotec predicalta
tot nem volt o benne vagyon ninczen.

Ioan. 11. martha vallasa: En hifem hogy te, vagy
amaz

amáz Christus Istennek fia, ki ez vilagra iöuendö
vala

Az Serechen kiralne abbony komornikya vallasa
Acto, 8, feleluen kedig amaz monda, hisem istennek
fiának lenni az Iesus Christust

Pal Apostol vallasa Act, 9, Es mindgyarast az Sy
nagogakba predicalla az Christust, hogy az volna az
istennek fia,

Szent Ianos Euangelista vallasa, 1 Ioan, 4, Valaki
vallangya: hogy az Iesus istennek fia, az isten abban
lakozik,

1. Ioan, 5, kiczoda a ki meg gyözi e vilagot hanem
ezac az, a kihisi hogy az Iesus istennek fia,

HOGY EZEN ALDOTT

mag Istennek fia, bizony Isten legyen nem
mas ezen kiuól auagy ez elöt valo
ecképpen bizonyittatic

Esa, 9, Es hiuatatic az ö neue ezodalatosnac, ha
talmas istennek, az iöuendö vilagnac Attyanac,

Esa, 11, Iete, 23, & 33, Ioan, 10 felele kedig Tamas
En vram es en istenem,

Ron, 9, kie közzül az attyac vadnac es azon, kik-
töl az Christ s Test ferint vagyon, ki mindeneknee
felette-diczerendö isten mind öröcke Amen,

Ez az aldot mag fogantatott Szent lelektöl, füle
tet füz mariatol, fen edet Pontius Pilatus alatt, meg
holt, elte

el remettetet, fel ta miadot mennyekben ment, si az
tya istennec iobyan, onnat lefen iouendo itani elu
nektes holtakat,

Ez az aldot mag az iesus Christus az o annyert
embernece fianac, az o atyert az istenert, istenne
cianac neueztetik, es mindenecket az o mennyei bent
attyatol vott,

Hogy istennece neueztesse az o mennyei bent att
yáról meg bizonyítottuc, hogy kedig embernece fia
nac az o annyáról neueztesse, oluaid meg bent Ma
thenal, 8, 9, 11. 13. 16. 17. 18, 19, 20, 22: 23, 24, 25: 26, reze
ben. Es a több Euangelistacnac tudni illik Szent Mar
knac, bent, Lukacznac, es bent: ianosnac itasiba
mert ezt az Euangelistac egyenlöképpen bizonyítac

Hogy kedig ez mindenecke: az o mennyei bent
attyatol vott, ecképpen bizonyítac,

Matt, 28, Adatott ennekem minden hatalom me
nyben es földön Ioan, 5, Biszonnyal bizonnyal mor
dom nynektec. a fiu o magatol semmit nem czeleked
hetic, hanem ha az u attyatol latna hogy czeleked
nece mert valamellyeket az attya czelekezzic azo
nok a fiuis czelekedic,

En ennenmagamtól semmit nem czelekedhetem, a
minthallom vgy itelece es az en iteletem igaz, 1

Ioan, 8, Enmagamtól semmit nem mivelece, hanem
mikeppen engemet az en attyam tanitot, acképpen
bolok: Ioan, 10, Az en attyam ki ennekem az iuhokat
atta, mindenneknél nagyob, ioan, 12, Mert en enme
gam

tol semmit nem voltam hanem az en atyam ki engem
met elbozycator az paranczolta meg ennekem mit
mon gyac, es tudomen mit mondoc, Mert az o paran
czolattya az o roc elet, akiket azért en mondoc, a
mint az en atyam ennekéhatta azonkepepn mondó,

Ioan, 17. Most kedig meg esinertec, mert mindene
ket kiket ennekem attal, te tölled vadnac,

1 Cor, 15. Mert mindeneket az o labai ala vetet.
mikor kedig azt mongya hogy mindene vetettene
nyluan vagy on ez hogy ez mondatatic azon kiüöl,
ki mindeneket labai ala vetet,

Eph. 1, Es mindeneket az o labai ala veter, es otet
foül atta az o gyülekezeten, mely o teste es betelleye
sytese ki mindeneket mindenekben be telleyet,

Phi, 1, minekokaert az isten otet fel magasztalta es
neuet adott o neki mely minden neuec felette vagon
a Pet, 1. Mert vot vala az atya istentol tisteseget es
diczoseget, Mikor a nagyfagos diczosegbol ilyen
fozat hozatatge o maia, Ez az en verelmes fiam ki
ben gyönörködöm,

Summa ferint, miképpen ez aldot mag minde nek
be a büntöl meg vala mi hozzanc hasonlatos lött.
Somuhozot ehezec, faradozot, somorkodott, vigaz
talatot, tanitot, czodakat tot, miczoda helyeken
iart, mikor kezdette tanitafat, es mikor vegezte el,
mind ezeket az Evangelistac rend ferint meg irta,
hogy a mi Christufunknac minden o ezekedeti felöl
bizoniosoc lehesone es igaz vallast tehesone,

Mind ezeket kedig a mellyeket en az iesus Chri
stusoc/

Christusrol vallok, bötü ferint az irashol, elő sam-
lalni akartam. es semmit azokban meg nem tagadni,
tudni illik hogy az iras o se ole azt mongya hogy mi-
denec o általa vadnac teremteten mind menyben s-
mind földön mert ez aldot mag a iouendő vilagnac
attya,, es ez által epitetenec fel, mind imennieiek es
földiek, Es ved eedbe t, hogy azt mongya, kic men-
yben es földön vadnac,

Erről az iesus Christusrol kit az attya isten az pa-
radiczomba megigert, es az időncel betelleyesede-
be meg adott, hogy o általa az mi idueflegünket meg-
tekellene, betű erint valo bizonyagunc es irasunc va-
gyon, A kit kedig az Papa az o tarsalagaual egyetē-
be elönkbe ad, es ez keppen magyarázza, hogy az
az masodik emely legyen a gant háromlagban, mel-
lyet az attya isten örökül fogua fűlt volna az o al-
lattyabol meg tekintuen önmagát, es hasonlatos
kepet o magához abrazuan kibentökellertes keppen
minden allattyat be ontotta volna, mely allatyaban
vgyan azon legyen ki az attya, semelyben kedig kü-
lönb legyen, ki neha azon teremtő isten legyen ki az
attya, Neha kedig az legyen ki által az attya minde-
neket teremtet. különb legyen attol ki üdö ferint sűz-
mariatol született, neha kedig az meg testefülesert v-
gyan azon legyen, egy legyen es két o legyen, nem
b' letett, hanem meg testefűlt legyen, es a kettőből te-
dmi illik, az öröcke valo fiabol, es idő ferint valobol
harmadik özne kerkeztett, es egybe czatoltatot
legyen

legyen, ki sem öröktől fogva való ne legyen? sem údo
serint való, hanem az két tőből egy: ki mehetne val
lyon erre az iras kiuól gondoltatott. Semfenyűestő
tudomanra, hogyha az Istenec igaz iteleti serint ez
vilag meg nem vakult volna, es emberi velekedese
ket tudományokat nagyobocnac nem alytana len
ni, hogy nem mint az istenec tizta es egyűgyű ige
iet. Az prophetac es Apostoloc közzül valloyn mel
lyk monta valaha sualahon ezt, hogy az egy isten
emberre lott mikor s-hon tanitottac ezt hogy az at
tya Istenec fia az Iesus Christus, azon öröc es igaz
isten legyen, ki őtet el küldötte, ki isten közöt es mi
közötűnc, közbeiaro legyen holot egy az isten, az
közbeiaro kedig egy közöt nem lehet hanem sokac
között.

Holot kedig es mikoron tamaztya az iras mi elön
kbe az Christust, hogy neha allatnac esmeriűc őtet
lenni, neha kedig mint masodic semelynec a s. három
sagban, neha kedig mint istenec neha esmeg mint ke
ttőből egy nec, az természetek nec egybe czatlasaban
Vallyó emlekezette az istenec lelke valahol az meg
testesületről, auagy a semelyek nec rezesülese ről
Bizony sohult nem. hanem egyigyűkeppen sol min
denkoron az egy Iesus Christusrol, es annac az attia
istentől adatot istenlegeről es hatalmarol.

Sokkal haznosb hat, hogy az Istenec bent lelke
től ki adot solafoknac engegyűnc, es az Iesus Chris
tus felől való magyarázatban azt köűesűc hogy

nem mint emberektől talált befedeknec regulait no-
ha ekefeknec, sepecnec es nem tudom minemű regy ű
dóktul fogva be vetteteknec, Conciliomoktul, Regi
Doctoroktul meg erősytettekne c, lattatnac, mert ecele
gondolatokkal, mind miset, smind purgatoriumot es e
gyeb sok emberi lelemenieket oltalmazhatunc.

Szinte ideie, Atyamiai keresztynec az alombol
felserkennunc, es nem minden feles tudomanioknac
velekedesektől hordoztatunc, mert ami hytunknec i-
gaz volta, nem imez Conciliumnac vegezeseben, a-
uagy imez amazatyanac gondolattyaban erősyte-
tic meg, hanem az istennec nyhuan valo igye eben, kit
minekunc követnunc kell ha meg nem akarunc tybol-
yodni. Mert meg vagon iouendulue, hogy az Anti-
christus a papa az istennec igiet hamis magyaráza-
tal fel forgattya, es ördögi tudomant hoz be az isten-
nec gyülekozetiben, ő ekeppen czelekeduen mind a
zon által azokat a kic az igazságnac vtat es az istennec
igeienc folyasa ferint az attya istennec es az Chris-
tusnac igaz elmeretit meg mutattya c, vgy mint eret-
nekeket, tűzre, vizre itel es meg öletti, Christus vr-
unc kedig nyhuan meg mondotta, mind ezeket mine-
lic ty raitatoc, mert nem esmericaz en attyamat, sem
engemet. Ioan. 16.

Rövideden ez első része irasomnac, melyben meg a
kartam mutatni, ki legyen az iesus Christus mikép-
pen magyarázatsęc az kent irasban. Vissfontac az
papa

papá es kic ötet köuettic mikképpen magarazzac hog
az prophetak es Apostoloc tudomaniat meg val aztha
had az Platoetol es Trismegistufetől, honnet az Sco
lasticus Doctoroc iob reszent vöttek az ő tudomano
kat.

Bizonnyal mi keresztienek meg elegendhetunc ama
lathato meg fészült iesus Christullal, ki mint bizonyos
tekellertes ember fogantatot sent lelektöl es fülettet
szüz Mariatul, az ő mennyei sent attyatol minden t ő
kellertes eget vöt hatalmat es istenséget, az ő mennyei
sent attyanac minden akaratyat meg tekellerte es be
tellye ytette, mindene ket fenueduen mindene ket meg i
gyözöt, ő benne vagyon a mi remensegunc, bizodal
munc. ő általa üduősegunc es meg igazulatunc, ő ben
ne nyugot meg istennec lelke mindene stől fogua, ő al
tala engezteltetet meg az istennec haragia ő általa
vagyon menetelunc az attya istenhöz es az örök cle
tre: ő neki adatot az itilet mind eleueneken es holta
kon. Es mikképpen alazatoson iöt testbe üduoziteni
azt a mi el veset vala. Azonképpen azon testbe di
czósegesen iő az haladatlanokat es hitetleneket meg
itelni.

Kerlec attyamfia kercesyen, mond meg, ki hitybé
es neueben helyhezettete az ő üduősegek nec remen
seget a regi sent patriarchac es prophetac, bizony
cunec az lathato Christusnac hitiben. ki az ő halala
nac általa az halalt meg romando vala. kince neue
be a f Apostoloc nag ioc ezodakat, es hatalmas ago
kat czekked nec vala, kik nec hancobana meg fészült

Jesus Christuſnal egyeb nem forgot. i. Cor. 2. Acto: 23
kinec neugbe a ſent Martyromok batron az ő ve re-
ket ki ontotta es nagy alhatatoſon kent ſenuetence.

Mert hogy leg előfőr ő erettec meg ſefült es ve-
ret ki ontotta. Vallyon ſki holt volna meg közzülök,
amaz maſodie elmeretlen es lathatatlan ſemelyert.
ki felől az iſtence igeie ſohul nem emleke zic, vall-
ion ki varhataa attol iduőſeget, ki a mi bűneinkert al-
dozat nem lenne, ki varna attol diczőſeget es örök
eletet a ki itiletet nem tenne.

haggyue el hat Atyamſia keresztien Azt a tudo-
mant melyet ſenki az Apoſtoloc es az ő tanítua-
nyok közzül ſem tudott ſem tanítot, mert az
eged derec ſent iras maſtra nem mutatt, hanem ezac
az meg ſefült iefus Chriſtuſra, es hogy őtet higye iſ-
tence ſianac lenni, es az ő neugben hyuen, örök ele-
tet vegyunc, Erre mutat minden Apoſtoloknac
predicacyoioe, hogy ez lathato iefuſt, ki a ſan függöt
higgyuc iſtence ſianac lenni. Erre ez vallaſra² ſun ial-
tatot az iſtence gyüleközeti, Ez vallaſert holt
meg C H R I S T V S, vrunc őnnomaga Es bi-
zonytatot meg egynehanzor magas menyből ez-
erőadatott a hűt, es ezért peczeltetet be Chriſtas ve-
reuel az vy teſtamentum, Ez az euangelium kit az
Apoſtoloc hirdete nec bűnöknee loczyanattyara,
Ez az vallaſtetel melyet az Chriſtus minden hűci-
től keuan, Ez a mi idueſſ: günknee irgye es ſő-
uetſege Ezerit adatattic az ſent L E L E C
ele

eleuten es elő folio vytre. Ez a my életünk amellyel
my testünkben élünk Galat. 2. De fallyunk immar
az Masodik refeczkeiere tudni illik, az Iesus Chrüs
igaz Istenfegence magiarazatiara

AZ MASODIK RESZE A IES
sus Christu nac igaz istense
geröl.

A IESVS CHRISTVS IGAS IS
tense genek magiarazatiaba n fükseg hog leg előter
meg magiarazatek my legien az Istenfeg. Nemell
iek vgy magiarazatek hogy nem fayat Neülegien ha
nem köbönleges es Sokocnac refesüles ferint ulaydo
nitafsek Mert ammint nemeliek akaria e az Isten es
az Istenfeg tekyelletelegnee es minden fogiotkozas
nelkül valo termefetnee Neuefete minden egieb teré
tet es czynaltatot termefetnee felette tudny illik
mind Angiali. Enint emberi termefetnee felette. Mi
keppen a fert az emberi termefet. mellyben az ember
vagon ő felette az Angiali termefet vagon mell
yben az angial vagon azonképpen az Isteni terme
fet Mellyben az Isten meg esmertette minden egy
eb termefetecet felyül halad es meg gyözafert móda
pal Apastal Akkor mikor az Isten Nem esmernetek
azoknac folgaltok vala kik termefetferint né Istenec
Ezt az isteni termefetet a Scolasticus Doctores Ari
stotelessel platonal es a több philosofohuokkal Commu
nem

nem essentiam, közönseges allatnac neueftec, es abból
a közönseges allatból, auagy isteni természetből hoz-
zac ki a három személyt, meg fejtuen a fent irasnac az
az ő igazsagat mely az atya istent magy arazza v-
num Deum ex quo omnia, honnet mindene vadnac, es
kiben az isten negne kut fele meg mutatit. Annako-
kaert az isten seg sockal inkább a leg felső birodalom-
nac es meltosagnac az ő neuezeti kine c mind latha-
to es lathatatlanoc alaja vetetne. Mely holott semmi-
nelkül nem fűkelkedic, minden fűkelkedőkne c beű-
gesen ostogathat, honnet mint egy bizonyos kut főből
mindenekre minden io ki arad, es ki fut.

Az isten seget nem ezac a hatalomert magy araz-
tac. ha nem io tetemeniert melly at azert leg tellyeb-
valo ionac neuezne c, hogy mindene ket meg bodogit,
es io aival meg latogat. ezokaert a pogano ckie ve-
lec iot tesne c vala, istennekne c neuezic vala es iste-
ni tistelettel illetic vala. Innet vagyon hogy Pal Ap-
ostal Phi. 3. a ki testi győni őrá se gben elne c, es abban
helyhez tette bodogfagokat az ő hasokat mongya is-
tenekne c lenni. masut az iras a hatalomert es meltosá-
gert kit az Aegiptusbeli nepen az isten Mosesne c ad-
ot vala Istennekne c neuezi. Azonkeppen a Cyrust is-
rael istenene c, hofaio c valo io tetemeniert mongya len-
ni. A fejedelmeket, b rakat azonkeppen, innet vagy-
on hogy Pal A. ostol. 1. Cor. 8. ast monga, iolehet mind-
menyben mind földön so c istene c vadnac, es monda-
tnac minekun. kedig ezac egy isten űnc vagyon am-
az atya isten, honnet mindene c vadnac.

Hogy

Hogy az Istenfejről azért értelmemet meg Ma-
gyarazam iol lehet a meg foghatatlan felle g legien
mellyet semmi bolafnac mogauul ki nem feiezhettinc
mind azon által a többit meg vetuen a mit az embe-
bercc gondoltanac mellyben auag az istenfeget felle
vegghetetlen es meg foghatatlan elmenec mondottac
lennia vagy neminemu közönfegetes allatnac mely
mindeneket ő magaban be foglal es be tellyesy t. En
az en vram iesus Christussal ki mindennel iobban tur-
gya mi legyen az isten, es az istenfe g, est mondom
hogy meg merreghetetlen es öröke valo lelec legyen
mely mindeneket teremtt talal be tölt, bir es igaz
gat Est kedig esmerem az atya istent lenni ki az istē
fegetes kut feie egyedül ő magatol valo isten.

Szükség hat hogy előfer esünkben vegyuc, az ie-
us Christus istenfegetes magyarazattyaban, hogy a
papasoc a közönfegetes istenfegetes allattiabol ho fac
ki legelőfer a iesus Christus semelyenee a háromlag
ban istenfeget, mely mikeppen az irasban nem talal-
tatic azonkeppen az ő istenfeget igazan nem magya-
razhattya: leg előfer hat me kel tanulunk hogy
töb istenfe g ninczen az atya enal hōnet az ő fia es az ő
lelke vadnac es barnaznac es az közönfegetes istenfe
getes alattta melyben a harō semelyenee istēfegetes az
Antchrústol helybeztetic iras kiüöl költet dolog legyen

Masodzor a Christus istenfeget nem az atya i f-
tenből hoznac ki hanem az ő semelyeből, mert ha az
atya istenből hoznac ki, felnee hog ket istēec volna egic
a ki a maso

másodiktul fűlettetie, meg íg sem bizonyítatic a Chri-
stusnac igaz istensege, Mert a semely ő na loc nemine
mű tulajdonfag, mely semmikeppen nem fűlhet, es
nem nemz.

Harmadzor e niaualiya tamad belőle, hogy az eg
istenfeget három rezre osztja ac. fariat es kuaalikeppen
az atyanae tulajdonituan az istenfeget, a fiunac es s.
lelekneec, mindenikben vizontag tellie keppen az ist
tenfeget helyheztetuen, M. keppen en kedig mindenie a
három semelyneec isten legyen ő magaban es mind a-
zon által ezac egy isten legyen, Ez oraiglan ő közz
ű. őc senki meg nem tuta magy arazni.

Negyedzer egyenlőkeppen az istenfeget mind a
három semelyneec tulajdonituan, a Christusnac igaz ist
tenfeget meg rőnty ac mert a Christusnac istensege az
mellyet az ő menyei bent atya adot ő nekie, m kepp
pen bent isrosnac. 5.7.10.14 es Colos. 1. Phi. 2 Heb. 1. bi
zonittatic.

Ez feneketlen tengefnec es emberi czeskedesből
tamaztatot velekedősekneec belet hagyuan valoban
magarazzuc meg a mi űduezuő Christusunknac az
ő istēseget es mutassuc meg noha a Chrūs es istē mind
Dazon által sem űdő serint valo istenfe ezac tizti ser
int, a mint nemellyec karōkodnac felőlem hanem, ig-
az isten az igaz istentől, es igaz es tulajdon fia az ő
mennyei bent atyanac.

Leg előser ved esedbe hogy az ige, isten, jes isten-
seg főkeppen az atya istennee tulajdonittatic, es ő bé
ne mutatattic meg mint Moles őttődie könyuęneec 6.
rebeben hald

egy isten
egy isten
2.7.14.3.

hald meg Israel a my istenűnc ezak egy Tifedie rebe
ben a sonkonnyűnek Mert a ti v ratoc istentec ű az
istene nec istenne, es az v ralkodo nac v ra Nagy es h
talmás isten Malacias propheta nac masodik rebeben,
Nemde egy isten teremtette minket? Eccle, 1, Egy a
mindene nec felette valo isten a teremtő 1, Tim, 2, Egy
az isten, eg es a közbe iaro az isten es az emberek kö
zött, az ember iesus Christus, Gala, 3, A közbe iaro
nem eggye, az isten kedig egy Rom, 3, Egy az isten
ki meg igazitya a kőrnűl meteltetet hitből es a kőrn
nűl meteletlent hűből. Iac. 4. Egy az a ki a töruent
ki atta ki el es uezthet megis tarthat. Es e fele s antalá
bizóságok kie az eg attya istent mindenek nec terető
iet es főkeppen a mi vrunc iesus Christus nac sent at
tianac valliac lenni hogy fő legyen es a fiu minden Is
teniget ő tölle vötte niuan valo Christus vrunknac
vallasi bizonyittiac.

Szent Lukacznac 10 rebeben Halat adoc teneked
atyam meny nec föld nec v ra, hogy ezeket el reitött
et a bölczektől es meg ielentetted a kisdedek nec, en a
tyam e keppen volt kedues te előtted.

Matt. 6. Ti kedig mikoron imatkoztoc bő bebed
űec ne legyetec mint a poganoc, mert a ti aty atoc
tu ga minelkül búkelkegyetec minec előtté kőnőrgene
tec azért e keppen kőnőre gyetec, mi atyanc ki vag
mennyekben.

Mat. 24. Az egh es a föld el mulnac, az en befe
dim kedig meg maradnac, a naprol es az orr arrol sen
ki nem tud meg az mennieci angyalok es ha nem eggye
dol azen

dől a zen atyam.

Matt. 7. Nem minden ki mondandgya ennekem
vram, be megyen menyekne c or bagaban, hanem a ki
mivelendiazen atjannac akarattyat ki meniekben
vagyon.

Matt. 10. A ki en felől em vallast tesz az embe-
tec előt, enis vallast tesz ec ő fellőle az en, menniei f.
attyam előt, a ki kedig engemet meg tagadand, enis
meg tagadom őtet az en mennyei fent, attyam előt.

Ioan. 17. Attyam ez az őtőc élet hogy meg esme-
rienee tegedet egyedül igaz istennee lenni, es a kit
el boczattottal a Iesus Christust.

Ioan 8. Ha en enmagamat diczoitom az en diczo
segem semmi, attyam vagyon ennekem ki engemet di-
czoit, melly et tii ti istenteknee mondottoc lenni.

Ha az isten ti atyatoc volna, feretnetec engemet,
mert en az istentől farmaztam es iöttem ki.

En menniekből iöttem ala, Nem fűkseg hogy azt
miellyem a mit en akaroc, hanem a mit az akar, a ki
engemet el boczatot, az attyam.

A mikeppen az elő attyam engemet el boczatot,
azonkeppen elec en az attyamert. Senkien hořsam
nem iöhet, hanem ha az en attyam vonangya őtet.

Ioan 6. iru a vagyon az prophetacnal minniaman isten
tól tanitottac lefneec minden ki az atyatól hallot
es tanult a iö en hozzam.

Lafd meg fent Ianosnac. hetedic 8, 10, 11. 12. 14. 16. es
17 refeben Christus vrunknac az ő vallas tetelit.

Hogy kedig semmi közönseges allatya ne legyen
hanem az attya isten legyen miol . . . istensegnee es
ionak

ionac kut feie, Christus v̄runknac vallas t̄teleḡ bizony
áttya,

Ioan. 3. Vgy ferete az isten e vilagot, hogy az
ő egyetlen: &c. Vgyan ottan, Mert az isten nem
külte az ő Fiat e vilagra hogy karhoztatna hanem
hogy ő általa üduezűly en.

Vgyan ottan ki annac bizonyag tetelet veszi, ez be
peczeletöte hogy igaz mondo legyen mert azt akit az
isten el bocza: ot istennee befedet foliya.

Ioan. 4. El ű az ora es most vagyon. holott az i-
madoc imágac az attyat lelekben es igazságban, mert
efeletket keres az attia hogy őtet imagyac.

Ioan. 6. Munkalkogyatoc eledelt nem a ki el vesen
dö, hanem a ki az öröc életre meg marad, mellyet az
embernee fia ad tynektec, mert ezt bep eczetlette az
Attya isten:

Ioan. 12. Most diczõitett az embernee fia, es az
isten diczõitett meg ő általa:

Pal Apastal 1 Cor: 3. Ty kedig Christus e vattoc,
a Christus kedig istene. Tizenegyedie rezeben Ezt a-
karom hogy meg tanullyatoc hogy minden ferfiunac
feie a Christus, az a fõmállatnac a feie kedig a fer ie, a
Christusnac kedig feie az isten, Es efele fantalan bi-
zonsagoc az irasban mellyec minket az attya isten-
re mutatnac.

Leg előfer hat illic hogy a keresztien ember meg
menekegyec a Sophistaktol gondolt közönseges isten
segnee allatyatol a harõ semelyben, es az attya istet
Pal apastalla, es az egész barással valla leni Deū ex

omnia, oly istennec honnet mindenec vadnac, min
istenleg es minde a valami nevezte tic.

Masodzor folliue immar a Christufrol es az o isten
segerol, az atya isten az o meg valtozhatalan, meg
mertekhetetlen es veghetetlen istenseget atta az o al
dot sent fianac a Iesus Christufnac, mikeppen az i
stennec igeie ny luan bizonittyu.

Esa.ii. Es o raita nuggie meg az vrnac lelke, az
bolczesegneec es az ertelemneec lelke a tanacznac es
eroflegneec lelke, az ertelemneec es kegeflegneec lelke
es be toli otet az vrnac felelmeneec lelkes.

Szent Ianosnac eli o rebeben, [Ez prophecianac be
tellyesedese kereszteleo Ianosnac meg magy arastatic
ez igeckel. Es en otet nem esmerem uat, de a ki en
gemet el boczata hogy vizben keresztellyec a monda
ennekem, akire latod hogy az lelec sal, es hogy rai
ta meg marad, az a ki sent lelekben keresztele: es en la
tam es bizoni agot toc felole, mert az az istennec fia.
Harmadic rebeben azon Euangeliomanaac A kit az
isten el bocziatot, istennec besedet folliya, mert nem
mertec ferintatta az isten az o lelket. Masodzor kil
dot Corintusbellekneec otodic rebeben isten vala az
Christusban, meg engedteluen e vilagot o maganac.
Col.1. Mert o benne tettut hogy a tellyes istenseg lako
zce. Masodic rebeben, mert o benne lakozic a tellyes
istenleg volta ferint.

Esaiafnac 22.rebeben, ime az en folgam hozzam fo
gadam otet, az en valasztattam, az en lelkeemet o rea
attam. Esa,

● **Esa. 61** Az vrnac lelke en raitam, mient hogy meg
kentengem hogy predicalliac a filligyek nec boeza-
tot engemet es hogy az torodelmes fia oket oruosol-
lyam.

Szent David 25 enekeben, A te istened meg kent
tegedet a vigasagnac olaiual az te feletarsaidnac
felette.

Daniel nec kilenczedic rekeben, hetuen het vegez-
tetot a te nepedre es a sent varosra hogy be rekez-
tessec a gonosag es vege legyen a bunec, el toroltes-
sec az anaklag es orocke valo igazsag hozatafec be
tellesseggieca latas es a iouendo mondas, es minden
sente nec sente meg kenetessec.

Peter Apostali czelekedetkrol irt koniunec 4. reke-
ben, Bizonni al egybe gyultenec a te sent fiad ellen
mellyet meg kentel.

Apocalypsis 5. Melro a baran a ki megolettetot ve-
nni minden hatalma, istenseget, bolczesegetes erose-
get, tisteseget diczoseget es aldomast.

E sent irasbeli bizonyagokar azert samlalam elo
hogy a Christusnac igaz es orocke valo istenseget,
mellyet az o menni sent atya o neki adott, a kar-
omlok ellen tyluã vallyam es erosy czem, mert nem
anniera volna a vetelkede nec farka a Christusisten-
sege felol, mint mellicie legyen az o igaz istensege. a
papasoc az o tarsasagockal egyetemben egy boual,
közönseges allatnac istenseget tulajdonitnac. a Chrüs-
nac mas boual Saiaat semely es istenseget, melyet az o
attyatol nem vot. En kedig az egy istent az atya I-

és annak az őistenleget, mely kiűl más, es egy
icb ninczen, tulajdonitom es adom az egész ſent irással
a Chriſtusnac, hogy meg bizonyítáſſe c hogy egy le-
gyen az iſten, es meg magyaráztáſſe c igazan mikep-
pen legyen a Chriſtus iſten.

Harmadzor láſſe meg hogyha ezzel ő neki adatot
iſtenſeguel az atya iſtentől, bizonyi es igaz iſten lehet
ſen a Chriſtus auagy nem? Az ellenkező ſel azt
mongya hogy igaz iſten nem lehet a Chriſtus, hogy
ha nem ő magától való iſten, es hogyha iſtenleget vő-
tē az ő mennie ſent atyától. nemellye c kedig köſſü-
lőc meg engedie hogy ő róktól fogva való ſületēſel
vőtte az iſtenleget az atyától, es ecekppen monda-
táſſe c iſtennec:

Mondom en, es vallom az iráſnac folyala ſerint
hogy igaz es bizony iſten a **C H R I S T V S**, no-
ha az ő iſtenſege es mindene az ő mennie ſent atya-
tól vagyon: Moſes a hatalome rt mely ő neki adatot
vala az Pharahon es Aegyptuſon, Pharahonac es a-
gyptuſnac iſtennec nevezte c, Menyeuel inkab igaz
iſtennec nevezte c a kinec mennien es földön minden
hatalom adatot, es mindenekne c felette ſel magaf-
taltatot, Cyrus iſrael nepe nec iſtennec nevezte c a
io tetemenie rt, melyben teſti ſabadſagot adot ő nekic
mennieuel inkab a Chriſtus igaz iſten hogy az ő nepe
nec mind teſti es lelki ſabadſagot adot, es mind lelki
es teſti iok at beűſegeſen hozot mīnekūnc.

Mafodzor mondok es vallom a Chriſtuſt igaz es
bizoy iſtēncēni mert az atia ſē nec bizonyi es tulaidō
na mert mikor a mindenható terētō iſten nem akarna

a pokolbeli ördögnek ezaládsága. miat az emberi
nemzet el vesne az ő igazsága fenn, igazsággal es ar
tatlanlással akara a pokolbeli ördögöt meg ronta
ni, mikeppen ő az emberi nemzetet ezaládsággal es
hamissággal meg rontotta vala, ő maganac nemzeni
es sülni akara süztől fent es artatlá fiat, kinec fentsege
es artatlanlaga meg oruosolna az mi bűneinket, mike
ppen ez sületet süztől az istennec lelkenec alcala, fent
Mate es fent lukac z ny luan bizonittiac, Mikeppen
azert külső természetec. sületesenc rendi fent
anniatol es atyától sületetic a gyermek, es azok
nac természetihöz hasonlittac, azonkeppen a Christus
es az ő mennyei fent atyától, es az ő anniatol süz
Mariatol vesent természetec, Mert a test süz mariatol
vagyon Davidnac maguabol az ő belső ereie es hatal
ma az istennec lelketől uagyon, mely az ő igaz isten
sege mikeppen oda fel meg bizonitortam. Noha azert
süz mariatol bizoni ember sületetic, de mennyeben en
ne az embernecc a fia az isten. nem ezac ember, ha
nem istennec bizoni fia fel epitetet minden istenseggel
es hatalommal sületetic.

Auag az ellen kező fel tagaga meg hog ez kifogáta
tot fent lelektől es sületett süz mariatol aya istennec
fia ne legyen, es az vtan az angyal mondasata mi te
tüled sületetic, istennec fianecc nevezetic, A vagy
ez vtan sünnienc meg karomkodni es mondani hogy
mi a Christus ^{pus}ta embernecc valliac lenni. Mert ez
nem hogy az istennec niluan valo igeie ellen nem vol
na de meg vgyanaz közönseges természetec solli
la ellenis volna hogy az kitől sületetic an
nak természetitől idegen volna: A mit mi

*2. P. 10
Lub...*

vésűnc a mi atyanktól születésünkben azont a Christustól meg kellenie tagadnunc hogy nem vőtte volna az ő atyától? Valaki az okaert pusta embernek valani akaria a Christust, meg tagagya legelőser hogy nem az isten az ő atya mert mind addig meg vallia az istent ő atyanac lenni vgyan ha akarnai is, pusta emberre nem teheti: hat eféle vadlással terleni nem egyeb hanem az igazsaghoz Calumniat talalni.

Ebben mind két fel meg egyenesetűnc hogy azért isten a Christus, hogy istenne c fia. De a fuisagnac az ő muoltaban vagon az tufakodas. En azt mondom azért fia mert fogantatot sent lelektől, es születet fűz Mariától, a mint hitűnknek agaban valliu. Ez ellen kialtnac: nem azért fiu hog fogantatot sent lelektől es születet fűz mariától, hanem hogy öröktől fogva az atyanac semellyetől született a ifusaganac bizonyitására kit a papa talalt, erőstackal tekerettetic az iras es meg vgy sem alhat meg: Es miert, hogy ezt az igaz fiat ki fogantatot sent lelektől, meg tagattac a Soyhistackal egyetemben, nem czoda hog mas idegen, es esmeretlen fiat hoztanac be az istennec gyülekezetiiben, ennek kedig kit hitűnenec agai ferint vallunc egyenlőkeppen mind ő, es vy testamentom belirafoc bizonyfagot tesnc. Az ő Testamentum hogy fűztől születic az vy testamentom hogy Gabriel archangyal bocziatatot az atya istentől fűz mariahoz es az istennec hatalmassagat meg ielenuen meg monta, hogy fogad meheben. es fiat fűl es a magasagbeli istennec fia lesen es az isten ő neki az ő atyanac Davidnac bekitt meg agya, Az jangyaloknac e kedig

kedig Serrége nagy örömmel hirdeti, Ma születet tñe
ktec az aduezitő Christus Betlehemben, Davidnac
varosaban. ved edbe kedig, atiamfra keresztien hog
a prophetaknac, Angyaloknac es egyebeknac ~~lath~~
to, es nyluan valo bizonyagoc samlaltatnac elo az
irasban hogy bizonyosa legyunc az mi Christusunk-
nac vallasa felol, mint hogy az atya isten az para-
diezomban otet, meg igerte az vtan fogantatasat hir-
dette te, születet, nyluan az angyaloktol ki pradi-
caltatta, a nap kellettol a bölczeknac o hozza va-
lo ioueteleket Aegyptusban az Herodes elot valo
futafat: Aegyptusbol Sido orzagaba valo meg tere-
set. A tanitasban es hivatalyaban valo kezdetit. A
pokolbeli ordöggel a puftaban valo viaskodasat, ta-
nitasanac rendit es mogy at. czuda tetelit es az embe-
rekhoz valo iotetemint mind testi es lelki nyaualiak
ban valo meg giogytasaban, meg diczoitesenec a ta-
bor hegyen nyluan valo bizonyagi vadnac Ierusalem-
be menese felol a veg vaczoranac meg kerzese
felol a kerben kense nuedese felol: halala fel tamada
sa menyben menese es az itilette eliouese felol,
minden czelekedeti felol, a Christusnac nyluan valo
bizonyagi vadnac, vgyan lehetetlen dolog, az o oroc
tol fogua valo születese felol az atya istenek szemel-
ietol hog valami bizonyaga nem talaltatnac az iras-
ban hogyha valoban az vgy lot volna a mint az An-
tichristus költötte.

Harmadzor mondom es vallom a Christus istense-
get öröcke ualonac lenni, mint az atyanac istense-

G

198e

Con
ba
du

fege. ki a Christusban vagyon. es lakozic. öröktül
fogva vagyon volt es leben minden valtozas nélkül.
hogy kedig ez adatot a Christusnac az ő fületeseben
azaludo berint valoua nem lött, mert az istennel
ninczen időnec az ő valtozasa.

Negyedzer mondom es vallom, hogy nem ezac tisti
berint isten, mikeppen az feiedelmec es kiralyoc,
Mert sent Ianosnac io rekeben azoktol meg valas-
tya önnen magat, hat nem karomlast montam, hogy
istennec fia vagyoc kit az atya meg sentelt, es e vil-
agra el boczatot. Azert mongya önnen magat isten-
nec es istēnec fianac, mert meg sent ölte ötet az atya
es e vilagra el boczata ket ok at agya, Elő a meg sen-
teles, mely nem re berint lött mint az feiedelmekben
sem valtas keppen, mert a Christusban az istennec
lelke meg nyugot, es meg maradot. Masodzor astert
mongya önnen magat istennec, mert e vilagra bocza-
tatot, hogy mi istenünec es ü duezitönec legyen mikep-
pen ő az o atyat vallya es esmeri ő istenenec lenni,
azonkeppen mi es ötet esmeri ü az attyatol adatott
mi istenünecnec, vrunknac es iduezitönknec lenni, mi-
keppen peter Apastal es niluan bizonittya est, mikor
ast monda. Israelnec naza bizonnia meg ereze ezt,
hogy az isten ezt e iesust vr ra, es Christusa tötte.
Mondom kedig es vallom hogy minden prophetakat
es feiedelmeket felliül halad, es minden kiralyoknac
kirallya, feiedelmeknec feiedelme legyen.

Etödfer mondom es vallom hogy e iesus Chris-
tus bizony isten legyen nem ezac tisti berint, Merth
Bizon

Bizonniával Iehoua mi igazságunka rendelte ezt az
atia isté mellyben mindene meg allapadnac, es vyon
nan teremtet tene, kie menyben es földön vadnac.

Hatodszor mondom es vallom a Christust istennec
lenni mert öröktől fogva az atya istentől rendelte-
tet volt, hogy ő benne es ő általa az istent meg lat-
noc es az ő akarattya meg esmernőc, es a Christus-
ban hűven az öröc életet vennőc, Ez az oka miért a
Christus istennec orzaiana es finene nevezetic,
mikeppen fent David 79. enekeben mondatatic. Vram
mutasd meg a te orzadot es üduezülunc, Sőt az ő tör-
uenben paranczoltatot a papoknak mikor aldomással
a köfféget el boczatic, hogy ezt mongyac, az vr
mutassa meg teneked az ő orzaiat.

Hetedszer mondom es vallom hogy a Christus bizon-
isten mert az atya istennec miuoltanac beliege es az
ő diczőfegene fenye, Mert az atya istennec min-
den diczőfegene es feniesége ő benne fenlic, es ny luan
valokeppen teczie es meg abraztatic: Ez az oka mi-
ert Esaias prophetana 60. es 66. re feben, feniesegne
es az vrnac diczőfegenechivatatic. Habacuc Prophe-
tanak 3. re feben az ő feniesege olyan lefen mint az
vylagosag. Lasd meg Pal Apostol mit ir 2 Cor. 3. es 4.
Ioan 12. es 17.

Niolczaszdor mondom es vallom az Christust bizon-
istenec lenni mert istennec formaiaban vala, es vala
mie teremtettene. annac hasonlatossagara es kepe-
re vadnac tereteten mikeppé Pal Apostol Eph. 4 Co. 2

• **C**hrisztus istennek igentek pateratya igaz mondom
Kihenveketk valom es mondok a Chriustusi hit
o az anya istennek minden es mindenben de esle
syndic es meg esle. **S**imab a istennek az o
vege esella, melyben istennek minden igaz es
istennek, Rom. 15, 2 Cor. 1 es esen istennek, **E**
nek, Admamae Istenek es a pateratya istennek esen
vel esen.

Tisztelek, valom a Chriustus igaz istennek lemm,
mert o akara valom mindenek tekenem a hit az
o eszagaban tekenem es tekenem, mert in
az tegeve mind esen, es mindenek meg vyul
tanak, ha ki a igent Chriustusban vagyok, vyoman va
ho tekenem allat az, **E**s az istennek pateratya est is
tenneket e felole. **E**sa, 12. 35. 39. 60. 65. 66.

Tizenegyedzeremben es igazan valom a Chri
stus istennek lemm, mert o a feltok, mely feg ames rde
leg es esen a istennek gazdaglagmar, amely
mellyben mindenestol fogva meg tapasztalhatod es
meg esen a anya isten na legyen mert az, ki
a Chriustus Isten es meg esen igaz hitbol az anya
istennek o magat esen meg, **L**ad meg Io. 5. es 14.

Tizenketodzer valom es mondok eket igaz is
tenek mert az anya isten oket fel magastala es om
agához egy esen na, es o neki egy esen adota
mely minden ne esen felente nagyon, **L**ad meg Io. 5.
Eph. 1. **P**his 2 **H**eb 1. es egyeb helyeken,

Mind ezeket valom es bizonyitom az en Chri
stus felole, es semmi abban melyet a fenitias o ne
ki

kie tulajdonit meg nem tagadoc, sőt inkább hogy min-
denec ő benne vadnac, es miképpen mi anni iouaiual
rezesülhetünk ő vele, nyíluan es vilagoson meg magy-
arazom, hogy nyíluan legyen, hogy a Christus mi ist-
tenünk v runc, iduezitőnc bizonnial legyen, es mine-
künk adatot es bűletet legyen, mi kedig ő tagya leg-
gyünk, hogy az igaz hit nec általa ő bele oltatua n
öröcke elliünk, miképpen Christus v runc ő maga fent
Ianos nac 15. részben tanit.

Lelki esmerete nec ellene czeleked nec hat az en ka-
romlo ellen segim, kic azt kialtyac hogy czac neuezet
kerint valo Isten nec mondom a Christust: auagy czac
meg, isten esült nec. Ha igazat akarnanac mon-
dani Imezt kellene mondaniok, azert kialtunc ellene
hogy a papa Christusat tagyaca kit mi hirdetünk tu-
dni illic hogy a Christus azon örök isten, iki az atia
menny nec föld nec teremőie, kit az isten nec igeie
foholt nem vall, hanem hogy annac az ő aldot fent
fia legyen mi iduezitőnc es meg valtunc, es hogy az
attya isten nec öröcke valo isten sege tekellerteskep-
pen ő benne lakozic. es isten legyen atol az istentől,
ki őtet istenec es vrra tőtte es rendelte minekünk, eze-
ket en ertem, es bizonyos vagyoc hogy az en men-
nyei fent atyam az en testemből, es vcremből ren-
dolt es adot ennekem iduezitőt, kihöz ragazkothatom
ki által az en mennie i fent atyamhoz menetelem va-
gyon es bizonyos vagyok hogy ő általa kedues es kel-
lemetes vagyoc ő nala Amazt hogy azon örök isten
legyen, allattyaban, Masodic semil kedig a fent ha-

romságban mi legyen nem eritem' es az istennec igec
hogy est vally am soholt rea nem tanit, vgy mint ha-
fontalant ōromest el hagyom, ragazkoduan az en
Christofomhoz, mellyet ennek em az en mennyei bent
ariam aianlot, kit halaira adott erettem, es ki az en a-
dolagomat en erettem me g fizette, es ennek em, es min-
den keresztynec az ō ūduessigere eleg. Ami ezen
kiuól vagyon, papa gondolta az ūdueseg nec fonda-
mentomanac meg haboritafara.

De lassue meg imar mikeppē el tauoztatua mid Sabel-
liusnac mid Arriusnac hamis velekedesyt, az eg atya
istē ō magatol valo istē nec mōdataflec, es mind az ō
altal a Chrūs es igaz isten legē, kinec mindē istēsege-
nec legē az atia kutieie. sēmikeppen ket istē, es isten-
seg nem lehet, Az iesus Christus hat a ki fogantator
bent lelektől, es sūletet sūz mariatol, nem mas isten,
hanem az atya isten az ū istenseget attā ō neki es la-
kozic ō benne, es aze rt ō isten, mert az czelekedōt
mindenek et ō benne, mikeppen bent ianos 'Euangelio-
manac Christus vrunknac vallasabol nyhuan vagyon
Az ember iesus Christus isten, Mert fogantator bent
L E L E C T Ő L es ami sūletetic lelektől le-
lec az, Az Isten kedig lelec, es lelektől valo fog-
antatafert isten Mert istennec kelkeuel mindenei-
től fogua meg kenetetōtt meg benteltetōt, es be pecz-
eteltetōt mikeppen ōnnen maga bent ianosnac, 10. 16.

feben az ő istenséget magyarázta, mellynek ha keres-
ténec vagyunc es akarunc lenni, engednunc kel.
Mert ő az vt, az igazság, es az élet, es aianlatatott
minekunc az atya istentől hogy őtet halgassuc. Mon-
dom hogy egy az atya isten, kinec istensége telles-
keppen lakozic a Christusban, es ez egyetlen egy Cri-
stus ki fogantatott szent lelektől es születet szüz maria-
tól bizon isten. az ő neki adatot menniel szent atya-
tól istenségeert, mikeppen Esaias propheta. 9. es 11.
re feben meg magyarázza Gyermec születet, es fia a-
datot minekunc, es hivatatic az ő neue hatalmas Isten-
nec,

Lásd meg meli nylván az istennec neue tulajdonittatic a
születőt gyermeknek az ő keppen szent Matenal a gyer-
mek ki születetic a szűztől, neustetic velunc valo iste-
nec szent Thomas kedigh azt kinec oldalaba vyayt-
be nyuyta, es kit, lathato kepen meg tapasztala, err-
ől mondia, en ur am es en Istenem, pal Apostol kedig
ast, a ki dauidnac Maguabol vagon, aldando Istenec
neuezi mind örökke es valahol az ighe, Isten, tu-
laydonittatic a fiunac, az ember Iesus Christusnac
tulaydonittatic, es nem azonkyuól valami Haromsa-
gban Masodik személynek

Ezekből vilagoson meg teczyk mikeppen, es my
moddal az iras az Christust neuezi istennec, nem mint
az Sabellius monta hogy, czyak neuezet ferint k űlem
böz azért vgian azon atia Isten legyen,

Nem

Nem es mint Arrius mont a, hogy minden teremtet al
latoc közöt első te remtöt legyen es kisebb legyen az
ő at ianal: ha nem istennec tulaidon, es igaz es elő
fia, kinec az atya mindeneftől fogua az ő istenfeget
atta, es ő magahoz egyenlőve tötte, hogy isten, vr es
kiraly legyen minden teremtöt allatokon: Eckenppen
magyarazza a regiek keful Ireneus harmadic köny
uenec 12. rebeben. Amminemü példackal kedig az
istennec igeie est magyaraza, lasuc meg a sydoknac
irt leuelenec első rezeben ast mongya, hogy az atya
istēnec miuoltanac beliege es az ő diczösegenec fenie
a beliegnec es az ő hasonlatossag aual mutatya meg.
A Colossabe: irt leueleben, a kep nec az igeieucl el,
minden ic azon egy Christusnac magyarazattyara
nyez.

Leg előfer azért mikenppen a belliegnen meg te
czic mellyet ki Nyónac a yassal, viafra, auag a pecze
tel valami egeb alatra, azonkeppē ki nyomtatot ki
meczetet a mikenppen Zacharias Prophetanal vagy
gyon, a Christusban az atya istennec az ő terme
mesetinek mi volta, es lete:

Masodzor az ő diczösegenec fenie mikenppen az
napnac az ő miolta es termeseti az ő fenieben
meg mutatatic, azonkeppen a Christusban az atia
istennec ereie es minden diczösege fenlic. Innet va
gon hog a Christus az vrnac diczösegenec neuezet
ic az Euangelistaktol.

Harmadzor a tyükerben es ki abrazolt kepeben
annak

annac az ő abrázattya teezik meg a ki abrázattatik
es kimutatatic, azonkeppen a Christus a lathatatlan
istenec lathato kepe es tyükere ez az ő testamentó
ban a bölczeseleg nec az ő abrazattyaban mutatatic
meg. Az vy testamentomban kedig a Iesus Christus-
ban ki istentől adatott minekőnc bölczeselegre es val-
czagunkra.

Az istenec igecie kedig mindenkoron meg valat-
tya a Christust az atya istentől, mint szent Ianosnac
10. refében: Szent Daudnac. 45. enekeben, imezt meg
kenetöt istenec, amaft kenő nec, auagy ki meg kentő
az ő aldot szent fiat a Iesus Christust.

Ennecc kedig fantalan bizonsági vadnac a szent iras
ban, most kedig egynehant samlalok elő rövideden
szent Matenac 24. refében, En istenem miért hagat
el engemet. Ioan. 20. fel megyec az en atiamhoz es az
ty atiatokhoz, az en istenembőz a ti istentekhez, Sum-
ma. amaz atya, istē menincc föld nec teremőie sem
minen ű lathato abrazatban sēkincc soha magat meg
nem mutatta, es meg nem ielent, mikeppen szent Ian-
os Evangelomanac első refében nyhuan vagyon: Az
istent soha senki nem latta, az fiu ki az atyanacke-
belebe vagyon, ő magy arazta meg minekőnc. Eőtő-
dic refében Az atyam kedig ki engemet el boczatot
ő tanubizonsagot töt en, felő lem, annac az ő savaat
soha nem hallottatoc, sem az ő abrazattyat nem lata-
tok. Innet vagyon hogy a sydoknac irt első refében,
Sockeppen es fok moddal mongya hogy solot az isten
az ő törvenben, vtolfor kedig az ő fianac altala:

annac az ő abrázattya teszik meg a ki abrázattatik
es kimutatatic, azonkeppen a Christus a lathatatlan
istenec lathato kepe es tyükere ez az ő testamentó
ban a bölczefegnee az ő abrazattyaban mutatatic
meg Az vy testamentomban kedig a Iesus Christus-
ban ki istentől adatott minckőnc bölczefegre es val-
czagunkra.

Az istenec igecie kedig mindenkoron meg valat-
tya a Christust az atya istentől, mint s^{ent} Ianosnac
10. re^{fe}ben: Szent Davidnac. 45. enekeben, imezt meg
kenetöt istenec, amast kenő^{ne}c, auagy ki meg kente^c
az ő aldot s^{ent} fiat a Iesus Christust.

Ennek kedig s^{ant}alan bizonyagi vadnac a s^{ent} iras
ban, most kedig egynehant s^{am}lalok elő rővideden
s^{ent} Matenac 24. re^{fe}ben, En istenem miért hagat
el engemet. Ioan. 20. fel megyec az en atiamhoz es az
ty atiatokhoz, az en istenem őz a ti istentekhez, Sum-
ma. ama z atya, istē menin^{ge} földnec teremtőie sem
minen ű lathato abrazatban s^{ek}inec soha magat meg
nem mutatta, es meg nem ielent, mikeppen s^{ent} Ian-
os Evangelio manac első re^{fe}ben ny^luan vagyon: Az
istent soha senki nem latta, az fiu ki az atyanacke-
belebe vagyon, ő magy arazta meg minckőnc. Eötő-
dic re^{fe}ben Az atyam kedig ki engemet el boczatos
ő tanu bizonyagot töt en, felőlem, annac az ő s^{au}at
soha nem hallottatoc, sem az ő abrazattyat nem latta-
tok. Innet vagyon hogy a sydoknac irt első re^{fe}ben,
Sockeppen es sok moddal mongya hogy s^{ol}ot az isten
az ő törvenben, vtolfor kedig az ő fianac általa:

H

mint

miert azért az irás azt mondja hogy az ő testamen-
tomban szól az isten meg jelent, ezred a vagy az ő
prophetay által, auagy latas által, auagy lelkenec
meg jelenese által, auagy angyal által:

A Iesus Christus kedig mondattatic lathato es meg
tapasztalható istennec. 1. Tim 3. Az isten a testben ie-
jelent meg Ioan 20. Minekünk küldetett nec, borzatar
nac, meg fenneltett nec es meg kenetett nec. rövideden.
Ezt akartam a Iesus Christurol es az ő igaz istense-
geröl a fent irasnac fundamentomabol a keresztieni
gyülekezet eleibe terjesztem. Hogy ha kedig az el-
lenkező iel felelni akar, Imme egy ionmaba az vetel
kedett nec ezikelit elő szamlalom, hogy tudy ana eertől
elmentkedni, es az feleletben bizonyos vtat közetni,

Minec vtanna az ellenkező fel a Logost mongya
istennec tulajdonfiyac, es egyetlen egy fületett nec
lenni, mely a masodic semely ő nekic a haromsag-
ban es öröktől fogva fületett nec az atyanac az ő fe-
melyetől, Miert hogy kedig ez az öröktől fogva va-
lo fia ő fue ezatlattatot es meg egyűlt a ket terme-
set nec tulajdonfagual, est az ember Iesus Christust
mely fogantatot fent lelektől es fületet füz mariatol
Velic mondhatni istennec fiyac lenni amazert, ki ő
benne lakozic, nem est ki tulajdon keppen annak len-
ni nem mondattatic, mert valoban amaz öröktől fog-
va valo fületőt istennec fia.

Szinte azon linian mennee elő a Iesus Christus il-
tenisegenece meg bizonyitasaban Leg clober monduan
hogy amaz öröcke valo fia miert hogy azon isten a-
tyaual

atyaua és bent lelecke. Ő velek egy alatu hozaioc eg-
en. Ő és ő rőke valo, tulajdonkeppen es. eucztetik is-
tenec, miért hogy ő magarol valo isten mint az atia.
Az ember Christus kedig ki fogantott bent lelektől
miert hogy ember es test, tulajdonkeppen es igazan
istenec nem mondathatic, vesik kedig az istenec ne-
uet a ket természetec egyetüleseert es ő sue'czat-
lalaert, hogy inmar monhattuk az, az isten meg
holt ere'ne' benvedet, hogy ha a masodic természet-
től ety'ue tudni illic az embersegről.

Vifontagen az egez bent irasnac folyasa berint ő
ellenek vallom, hogy az ember iesus Christus bizonyis-
ten, Nem azért hogy amaz mindeneknec telette men-
ninc földnec teremő istene volna, auagy az maso-
dic semely, egy allom, es mindenkeppen egyenlő az
atyaua, tudni illic hogy senkitől semmit nem vót vol-
na mint az atya nem annac mondom es vallom ki ő-
magarol egyedől természet berint valo isten, hanem
hogy isten miért hogy istenec egyetlen egy fia, meg-
kene őt isten es minck'inc bereztet őt az atyától
hogy isten'inc, üd vezit'one szabadit'one, es igazlag'one
legyen, inkeppen oda fel vallafunkat beusegesen ma-
gyaraztam.

Miert kedig az ellenkező fel tudomanioknac min-
den erőseget helyhezretic amaz ő rőktől fogva at-
t'anaac semelieből sületöt fiuba, hogy az ő tudoman-
ioknak erőtlen vótat, es iras ki'öl gondoltator tul-
domaniokat esedbe vehesed, ezektől rendszerint tel-
melkegyel,

58
Leg előbb, a szűz Mariának az ő születése előtt az iras semminemű valóban való fiúrol nem emlékeztie, hanem csak ióuendőben, vgy mint mellyet minekőne meg akar adni, es hogy szűztől születetic bizonyittia.

Masodszor az isten azt a fiut a ki öröktől fogva születetne az atyának semelyetől, soholt nem igerte őt különbet attól, tudni illic az a böniallatnac maguat. mutatnac meg azokaert hol igerte meg az isten az ő szemelyes fiakat.

Harmadzor vgyan istennec igeie ellen való tusakodas es ellenkezes azon kiüöl mas fiat be hozni, az mely fogantatot sent lelektől. es születöt szűz Mariától, holott hitünkne agaban mas fiat nem vallunc, es ezenkiüöl mas nem talaltatic.

Negyedzer Peter Apostolnac, vallasaban ez ige vadnac, Te vagy a Christus az elő istennec fia meli vallasra epitetuen vagyon az istennec gyülekezeti mely vallas semmikeppen meg nem alhat, mert örök ke valósiu Christus, az az meg kenetött nem lehet, itt kedig az mondatatic az elő istennec fia, a ki meg kenetöt.

Et ödöber mert az, az ő tölec es Sophistaktól költöt talaltatöt, siu soha sem latatot sem tapasztaltatott, es az ő Testamentomban, mutatnac meg hol lattatott es mit ezelekedet.

Hatodzor az egez sent iras mineküncoly Christust es istennec fiat ad előnkbe, mely benuedet, meg te bittetöt, meg holt, fel tamadot, es az ő vereuel minset meg valtöt. Az aty a istennec a vagy allattiabol auagy semelyeből születet siu nac soholt az irasze

ket nem tulajdonította, sem emlékeztet róla

Hetedkez a mielőtt a két fiúból egyet nyilvánvalóan és
faragnak, tudni illik a megtestesülésnek és egybe, cza
tlasnak az ő igéjével sem prófétának, sem apostoloc
sokolt a Iesus Christusnak magyarázatában nem
eltenevelek honnet nyilván meg mutatja hogy köl-
töt dolog legyen.

Nyolczadzor semmiképpen istennek fiának azt nem va
hattiuc az irasnak folyása szerint kinek előtte kereste
Ió Iános nem iart es vtatkeztött es az istennek fiat
vyaual nem mutatta, es az atya istentől meg bizoni
tatot mallic legyen az ő fia

Kilenczedzer mert az iras oly Christust támaszt,
es istennek fiat mi előnkbe. ki meg diczditetöt, fel ma
gastaltatot, es minden hatalmat vöti mind menyben
es földön, mellyec az örökke valo fiának ki azon if-
ten, ki az atya, semmiképpen nem tulajdonitathatnak

Tizedzer ez mi Christusunc az elő istennek igaz
fia hatalmat ad azoknak kik ő benne hisznek, istennek
fiává lenni, mely semmiképpen nem lehetne hogy
ha mi feiunc nem volna, es egy tag a mi tagunkból
nem volna, hogy ecképpen minékunc ő vele részüle
sunc lehetne.

Ezekről gondolkogyc az ellenkező fel, es felel-
lyen meg,

A Z H A R M A D I K R O L

es vtolsorol.

H iii

vtolso

Vtolso re feben irasomnac immar az ellenvetesek
re akaroc meg felcne, es az Bizonsagokat kiket for
gatnac meg magyarul n,

CAROLI Peter Waradi predicator az o lelki
esmereti ellen az igazsagot most meg tagaduan,
nem tudom mire tekintue, Mert Colosuarimef-
tersegben feleletiben eckeppen irt ennekem: Az i-
ras, a Logost, nem neuezi fiunac, hanem czac pelda-
zokeppen, auagy a iouendo testnec felveteleert.
Prouer, 30. Dan. 4. tollehet az iras erről est mongya
hogy a magasagbeli istennec fiaiból iot ki farmaz-
ot es fületöt, n ind azon által, a fületest az istennec,
ki nem lattya hogy az iras nem tulajdonkeppen ha-
nam példazokeppen tulajdonitya. Most m irasa-
ban az igaz es az Töröc Christus felöl, est megta-
gaduan a Logost öröktül fogua valo fiunac magya-
razza lenni.

Kerlec atyafia heretien gondolkogyal. Caroli
Peter nec velem egyetembe irasa felöl. Est valya
Caroli ez irasaban, hogy a Logos nem o. öktül fog-
ua valo fia az istennec, es nem tulajdonkeppen mon-
dattatic fiunac. hol vagyon hat az o egyelő dözö-
segen es meltosagban valo harmoniaga, ha a logos
nem fiu, keti o marad hat az atya es fiu lelec, a ha a
zoknac samaba nem talattatic.

Touabba, ha a logos nem tulajdon fia az istennec
es a Logos azért isten, es ma sodic semel a sent har o sa-
gban hogy az atyana c. femelyetöl öröktül fogua
fülettgö, hat vgy. Caroli Peter vallasa szerint nem
örök

öröktől fogva való isten melléket mostani irasaban
meg tagadot, es nyluan valo Apostataua lott,

Ezeket kedig nem azért sámlalom elő, hogy en i-
gen bankodnam Caroli peternek az igazagtól valo
el teresen, hanem inkább hogy nyluan legyen, es ő
benne mutatassze meg kic legyenec Christusnac igaz
tanituan kic hanissac es miképpen akaria az vr is-
ten az ő igazagat elővinni

De lassue meg miczoda következeseckel es bizon-
sagockal akaria Caroli peter rontani a Christusnac
istenegeről valo igaz vallasomat. Az első okoskodas,
A vagy ember fületőt füz mariatol auagy bizoni is-
ten Bizoni isten nem fületet azért ember fületet, es eb-
ből az következic hogy nem az igaz lehova fületőt

Holot aist mongya hogy bizoni isten nem fületőt
füz mariatol, tusakosic a nyluan valo istennec igei-
cuelis az ő okoskodasaua aist tagagya meg. Elaias
prophetanac 9. refeben az, a kised giermec a mely
fületőt, es az a fiu ki minekunc adatot, hiuattatic erős
istennec, a iouendő vilagnac atyanac le r2. 33. c: In c
eliunc a napoc azt mongya az vr, es fel tamastom
Davidnac az ő igaz neucset, es a kiraly vralkodic,
as bölez leben itiletet es igazagot solgaltat e földön
a napokban iduezül Iuda. es Israel batorfagofon lak-
zic, es ez az ő neuc mellyel hiuattatic lehova ami i-
gassagunc. i ne megtapastral hatokeppen, a ki füz őt
fületic igaz lehouanac neucstetic. ha czac Marianac
fia volna a iesus Chrüs, talá módana valait Caroli pet-
ter De hog cz

Aldot mag a ki fületetic füz mariatol istennec fia, es
o lelkence általa formaltatic a füz nec az o meheben
nem ezac ember ez, hanem istenis, az o belso meg fen
teleseert es fogantatafaert gyötretre kedig es faggat
ta Az angyal nacnyluan valo mondasat Caroli mely
ben meg muttatatic a ki fületetic füz mariatol, hogy
istennec fianac neueztessec, mint ha az angyal mas
rol predicallana es nem azt magyarázna, mely az
fűztól fületet Senki nem tagagya hogy az vy testa
ment omban, iobban ki nem teieztet o es magyaráz
tatot a iesus Christus istennec fianac lenni, De ezzel,
mondassal, meg meg nem ronth atya ast, hogy az
a ki a fűztól fületot, hogy Istennec fia nem volna,
semmit kedig nem kel ezen ezodal koznunc, hogy
fent Lukacz Euangeliomanae első részéből vót mon
dast ekeppen farkabol kitekerre, holot a disputacio
ban tarsaiual egyetemben, hitunkucc agat es meg ta
gada, melyben bizonitatic, hogy a ki fogantatot f.
lelektól, es fületet füz mariatol, istennec egyetlen
egy fia legyen. De mennunc touab, es lasuc meg e iam
bornac az o okoskodasit.

Masodzor Nem mondattathatic istennec a megfen
teleseert mert az istennec aiandeki senkit istene nem
tesnec.

Miert hogy ebben az okoskodasban Caroli petet
arczul tamadot a iesus Christusra, lasuc meg fent la
nosnac io. re: mikepp e magaraza onnemaga meg, az
o istenseget, felelene c. o nekie a sydoc a io czelekedet
ert meg nem kőuezunc tegedot, hanem a karomlasert
es

és miért hogy ember vagy semagadot istene téved
felele nekic iesus nem de a ti tőrüeny tőkbeirua va
gyon? En mondam hogy istene vattoc ha azokat ist
enek nec monta, kik nec az istenne c bebede mondatta
tatot, meg nem feitetöt az iras, akit az atya meg be
ntelt, es e vila gra boczata, aht mongyae karomlas,
miert hogy aht montam, istennec fia vagyoc. Ez igek
ben önnen maga Christus vrunc meg magyaraza,
hogy azert ö istennec fia es isten hogy az ö atyától
meg benteltettöt. miezoda meg benteles legyen ez,
sant ianos Euangeliomanac 3. refeböl nyluan vagon
ha vg mód az iras azokat istenek nec hyia kic nec fölt
az isten, menny euel inkab a fiu mellyet az atyam a
zoknac felette meg bentelt es meg kent. Psa: 45. heb. 1.
Nem ezac istennec fianac, hanem vgyan istennec es
neuesteric, aht akaria Christus vrunc mondani. Iole
het vadnac so c istene c, mike pp e Pal apostoles foli Cor
8. mind azon altal ezac egy az istenseg, mellyet az
atya, a fiuac fületeseben adot mert egy az isten
es minden istenseg nec kutseie az atya.

Lassa azert Caroli, ki ellen okoskodot, es kiuöl vöt
bait fel.

Harmadic okoskodasa hogy mi aht mongyuc hog
ezac tisti berint isten a Christus: est ez okoskodast
vgy mint nyluan valo karomlast es hazugsagot oda
fel meg feituen, es a külömbseget a Christus közöt es
minden patriarchak prophetac es kiraliok közöt beü
segesen meg mutattam. Immar lassuc meg a iambor
nactöb okoskodasyt.

69
Az atyá örök Isten, kinek kezdeti és vége nincsen a fiu kedig nem örök Isten, hanem időkerintéj kezdetét. Erre ez okoskodar a ez a felelet: Soho az istennec igete az öröcke valo atiasagot nem tulajdonittia az istennec, hanem akort neveztetét atyának mikor mennyet földet teremteté, es az ő aldót fia fiat az vr Iesus Christust meg igerte. Ammi azért irasbau ninczen, abbol iraskiuól okoskodie Caroli cket okert azért meg engedhettyúc, hogy öröktúl fogua atyának mondatatott az Isten. Leg előber mert öröktől fogua el rendeltetuen volt ő nala, hogy az ő fiaban valafon minket es üdueziczen mikeppen oda fel meg bizonyitam. Masöd zor az ő gongya vifeleleert, es otalmazafiert minden teremcöt allatin.

Hogy kedig az atyának ellembe veti a fiut a mi értelmönc kerint es abbol bizonyitani akaria, hogy mostani valo es üdö kerint valo istennec magyarázuc lenni, meg czialatkozic az ő gondolattyaban, mert mi az istenleget mely a Christusban vagyon, meg valastuc az ember Iesus Christust ol, ki üdö kerint fogantatott es fületét, mert az istenleg öröktúl fogua volt, es öröcke meg marad, de az ember Iesus Christus, a kiben tekelleteskeppen az, az istenleg lakosic, idő kerint vagyon es az üdönc be tellyesytelenben adatot, mikeppen az iras magyarázza, Rövid summa, ha Caroli peter bölez, es tudomanianac nagy voltat akaria mutatni, munkalkogyec ebbe es bizonyitaza meg hogy ezen meg fefült Christus kiuól a kit istennec minden prophetaiual es Apostoliual egyeteben valluc mas Chrüs legyen es a fiu kiuól a ki üdö

berint fogantatot s. lelektől es fületet s. Mariától
ki ő róktól fogva fületét: mikor ezeket meg bizoni-
ttia a derec bent irasnac folyasabol, meg Coronazom-
ótet es mindig arast győzedelmesnek mondom. hogy
kedig 102. Davidnac enekéből, es pal apostolnac a sy-
doknac irt leuel enec első refeből bizonyagot hozbo,
es azokat a fiura tekeri, holot az atya istenről fol, a
Disputatioban nylyan valo keppen meg bizonítottam
hogy az a mondas semmikeppen a fiura nem illic, mel-
ly re ennekem ez ora aiglan meg nem feleltene,
Kerem őket az istennec igei enec kargyat vonniak
ki es auual hadakozzanac. nem külfő hatalommal fi-
dalommal es karomlással.

Et ődfer hogy Ieremiasnac tizedic refeből okosko-
kie hogy el vesene azoc az istennec, a kie menyet es
földet nem teremtetene, nylyan vagyon hogy Iere-
mias az ő nepet az igaz istennec menynecc földnecc
teremtő enec tíftelegenecc oltalma s. a baluan-
nioc ellen tanittyá. A Christus felől kedig en minden
koron est vallom es predicallom, hogy mind kie men-
nyekben es e földön vadnac, ő általa vadnac terem-
tetuen. miért kedig hogy az meg romlatakat fel epi-
teni a halalbol az eletre vinni, es hozni teremtesnecc
bizonniaual mondattatic, semmikeppen nem kel tag ad-
ni hogy a Christus teremto isten nem volna, es az a-
tya ő általa mindenecket menyben es földön nem te-
remtöt volna. Caroli peternecc ha io lelki es merereci
ember volna, meg kellett volna magarasni, miért nem
mongue a Chrúst azon teremto istennecc leni ki az atia

Mert ő vele egyetemben es a pápa Antichristusa
harom teremő istent nem akarunc vallani holot az
derec sent iras egy teremő atya istent ad előnkbe, es
hitünk nec agaban aſt vallyue, Hisec eg istenben, min
denható atyaban, menny nec föld nec teremő icben

Touabba Christus v runknac ny luan valo vallasa
es bizonyaga ellen nem tamadhatunc, Mert sent Ma
tenac 11. reſeben. es 19. Sent Marknac. 13. es 14. Sent
Lukaecznac. 10. reſeben az ő mennyei sent atty at mö
gya a menny nec föld nec teremő ienec lenni, nem ő
magat hurczolhattya vgyan a Colofabeliek nec, irt le
uelenec első reſet, de ha az irasnac folyasara es pal
Apostalnac folasnac mogyara gondot viselne, his
em hogy az vakmerősegeben, es keuőllegeben sockat
hatra hadna: igeről igere Pal Apostolnac az Colof
fabeliek nec irt első reſeczkeie az Iesus Christusrol
meg magyaztatik, az Disputatioban felelien meg
arra, es mutatasa meg hol mentunc el az igaz magy
azatnac lineaia. mellől

Hatodzor hogy bizonyítani akaria hogy az Chris
tus es azon isten legyen ki az attia, mert ő es isten le
gyen honneg mindnec vadnac, mellyet Pal Apostol
es Christus vrunec minden predicatioiaban, miképpen
az Euangelistac meg irtac az egy attya istenről bi
zonitnac meg affele irasnac, es annac igazsaganac
meg tagadasaban, igé műkalkodie es holot ny luan valo
bizonyagot nem talal, következesekből az Philipi
varosbelie nec irt leue: 2. reſeből vőt mondasabol bi
zonítani akaria, Christus vgy mond nem ragadoma
nac

alita, istéh őz egenlő nec lenni. Pal Apostol az atya istentől Christufnac adatot egyenlő seget bizonittia, mellyel Christus el az ő mennyei fent atyanac akaratya szerint: e mondatabol, mely Caroli vallasanac mindeneftől fogua ellene vagyon, okoskodic, hozza ragastuana mit pal Apostol nem mondot, tudni illik, hogyha mindeneftől fogua, egyenlő a Christus az atyahoz, hat sinter vgy mondatatic az Christusis istē nec honnet mindene nec vadnac, mikeppen az atya, meg kellene előser Carolinac bizonittani hogy az Christus mindeneftől fogua egyenlő az atyahoz, a kedig nil uan valo hamislag, mikeppen minden istenfelő ezekből meg ertheti. Leg előser az atya isten nem fületőt a fiu kedig fületőt, Első külömbseg. Az atya ő magatol valo isten, a fiu keddig az atyatol, mikeppen, fent Ianosnac 7 rebeben bizonittatic ő tūle vagyoc en, Masodie külömbseg. A fiu mindeneket az ő mennyei fent atyatol vót, az atia kedig semmit nem vót az ő fiatol? harmadic külömbseg Az atya mindeneket a fiu által terētőt a fiu kedig az atia által semit né terētött, Negyedic külömbseg A fiu az közbe iario, az atya kedig nem őtődic külömbseg. Azon egy Christufrol hat a ki fogantatot fent lelektől es fületőt fületmriatol igazan mondatatic hogy kiseb az ő atyianal, mikeppen őnnen maga fent Ianosnac 14. es 17. rebeben magyarázta. Mert őnnen maga vallya hog mindeneket az ő mennyei fent atyatol vót egyenlő kedig mert istennec formaiaban vagyon fel nagastal
tator

tatot, es az atia mindenekeket neki adot. Lásd meg 1. Matenac 28. refében, sents Ianosnac ötödikben es 17. Hetedzer hogy okokoskodie es bizonyítani akaria hogy finte vgy legyen a fiu egy isten honnet mindenek vadnac, mint az atya, Mert pal Apastal az iget honnet a fiunac es tulajdonittia mint az atyanac: Erre ez a felelet hogy Caroli nem oluasta volt tol meg pal Aostolt, mert mikor az atya istéről fol eg isténece neuezihönet midenece vadnac, es mideneknece az ő eredeti es farmazasa vagó, a fiurol mikor fol, Ephesus belieknece itt leuelenece 4. refebé. nem monga hog azes azon egy isten legyen honnet midenece vadnac, hanem hogy a Christus a keresztényi gyülekezethec feie, mellyből az egez test őve berkeztetic. gondolkogyal kerlek pal Apostolnac ez ket bizonyagarol es te magad az külömbseget meg itilhetted es meg tapasztalhattod hog Caroli az irast vsa magy arazta. Mikeppen azért a sents irasnac igazmagy arazatiabol egyeb nem következie hanem igazsag, azonkeppen az hamis magy arazatbol egyeb nem következie hanem hamissag es egy hamissagot fűkseg mas hamissagal foldolni mikeppen ez Caroli magy arazatiabol nylyan meg teezik ket keppenkel vgy mond Christus felöl gondolkodnunc előfer menyeben semely es egy természetű az ő attiaual masodzor az menyeben az tistet viseli, ez bebedben az jambor az önnen tudomaniat rontya, mert ő na loc az Christus a menyeben semel külömb az attyatol nem egy, allattiaban kedig es természetiben mongyac egynece lenni el feletkezuen azért imezt akaria mondani, ketkeppen gondol

kogyal az Christusról, az mēnieben egy allatyabān
es természetiben az ō menniesent atiaual azon egy
teremtő isten ki az atia es mondatatic egy istennec
lenni honnet mindenec vadnac, a menyben kedig sem
ely es tisti berint meg valaztatic az ō menniesent a
tatyától külömbezes mondatatic egy vrnac lenni ki
által mindenec vadnac,

Ez az ō keresztfogasoc mellyel az istennec igeie-
nec niuan valo bizonyagit fel forgattiac, vally on mel-
lic a prophetac es az Apostolocközül boltanac ecke-
ppen a **CHRIST V S** felől? Nem de ez, e vallas
meghontiac? az Derec fundamentomat, melyben
a Christust valluc az atya istennec egyetlen egy fia-
nac lenni Bizoniaual a sent iras minekunc a Chris-
tust nem ketkeppen tamaztya elönkbe hanem egkep-
pen, tudniillie hogy ō legyen miüduözitőne, meg-
valtonc es szabaditonc hogy kedig azon egy isten le-
gyen auagy természetiben, soholt nem bizonyittya.

Megis okoskodic Karoli es bizonyitani akarja, hog-
a Christus azon egy isten legyen honnet mindenec va-
dnac mint az atya, mert pal Apostol az ō leveleben
a keresztieneknec finte az ökeppē keuan kegyelmet es
bekefeget a Christustól mint az atya istentől.

F E L E L E T.

Keuan kegyelmet es Bekefeget nem azért hogy
azon isten volna, honnet mindenec vadnac
mint az **A T I A**, mert vgy egy **V R** nem volna
ki által mindenec vadnac, hanem azért hogy
meg

meg mutassa hogy az atya isten kegyelmet minek-
őnc agya a Christusert, es ő általa mielőnc meg be-
kelt, miképpen az Ephesombelieknek másodic refe-
ben, es a Romabelieknek ötodicben magyaráztatic.
Meg igazuluan azért bekefegűnc vagyon minekűnc
az istennel a Christus által. Másodzor. miért hogy
az atya isten űtet kegyellemmel es lelki bekefeggel
be töltette, es mi az ő beűtegeből minnaian vesűnc
Ioan. 1: Meltan keuan Pal Apostal a keresztieneknek
kegyelmet es bekefeget a Christustól, es meltan mics ő
hozaia ioliamunc, es lelki testi ioka keuanunc ő tőle.
Ez Pal Apostal befedenee igaz ertelme, nem az hog
a Christ ő fue zurna zauarna az ő menniei f. atya
ual mellyet nyhuan valo neuezetteckeles czeleked
teckel meg valatt minderkoron az egy istentől men-
inec földnek teremőietől.

Niolezadfor ecképpen okoskodie. A Romabeliek
nek irt. 11 refében az atya istenről mondattatic, kinec
általá midenee vadnac, ha azért a fiu kisebaz. atianal
azért hog ő általa midenee vadnac, hat az atya es ki
sebb lehen. felelet. Czoda hogy Caroli Agostonnal ez
harom igeczkecből ő tőle. ő általa es ő benne nem a
haromsagot magyarázza, hogy ő tőle az aty erol
mondatatnece általa afiuro, ő benne a fent lelckről,
Bizon diezirendő hogy itt a regielnek magyarázar
tyat meg veti, es mind a harom igeczket az egy atia
istenről magyarázza. Pal Apostol nem azért m on-
gya hogy az atya istentől midenee vadnac, es ő al-
tala, hogy az atyat fiuua tennē, auagy a mint hami

San te ank kēni hogi az atiana k y b ō b volna (Mert
mikeppen legyen egyenlő es kisseb oda fel meg ma-
gyaraztam) ha nem hogy meg bizonyicza, hogy min-
denek nec eredeti az egy atya istentől v adnac nem
masuneg, es ekeppen az ō atiai bölczes eget, hatal-
maslagat es meltsagat, akaria meg mutatni: mint az
Ephumbeliek nec irt leuelene negyedic rebebe est
mongya. ō mindenek nec felette vagyon, mindene ō
altala, es ō mindenek ben. hogyha kedig igaz ez hog
a fiu mindeneket az ō atiatól vót, mikeppen ez ni-
uan Christus vinnac vallasabol bizonyitatic, es a fiu
egy vrnac mondatatic ki altal mindene vadnac: sem
mikeppen nem tagadhattyac meg hogy az atya né
mondathat nec annak ki altala mindene vadnac.

Kilenczedzer Ammi tölunc istennec igeieből ki
mutatot atya istennec meltsagat hozza elő, melly
ben a st valluc hogy ō mindenek nec felette legyen
es fellieb valonac neveztetit. Bizonyitani akaria ked
ig hogy a fiu es e neuel neveztesse, mert egyenlő a
fiu az atiahoz. Masodzor mert Titum 2. a Christus
nagy istennec neveztesse. mindenic bizonylag Caro-
li ellen vagyon, es rontia az ō vallalat, mert a phili-
pi városbeliek nec irt leuelene masodic rebeben
fól az ember Iesus Christusrol, ki az atia istennec
egyenlőlegben vetettet fel es nem mongya hogy
egyenlő isten hanem hogy egyenlő istenhöz az az
ember Iesus Christus, mely istennec formaiaban
vala, meg üresyte magat, es meg alazuar onnen ma-
gat, engedemes lón a halalig, a keresztfanac kedig
halaliglan. Ez Palaj ostolnac cellia, nem az az, hog
K biso

bizósza a Chrűst mīdeneknec felette es felszegsbnec
lēni, mīt az atia, mert ez ezac cgedűl az atia istēre nez
Masodzor lasd meg a Titusnac itt leuelebē a bizósza
got, va ruá a bodog récséget es a diczóségnec el iō
netelit anag istēnec, es az iduezitō Iesus Chrűsnac adi
czóségnec el iōnetelit. Anagy istēnec erti az atyat
mert az atya, istēnec az ō diczósége az Iesus Chrűs
tusnac itiletiben mutatit meg: A diczóségnec el iōue
telgről emlékezic, mert az atya istēnec az ō diczō
sege ackoron ielentettic meg, mert a Chrűstusban lat
tatit meg az atya istēnec hatalma es diczósége, es vğ
vetti vtanna es a mi iduezitō Iesus Chrűstusunknac
az ō el iōnetelit. Tudom hogy Caroli ezt e magya
razatot be nem vezi, es a fiuról magy arazza ez ige
ket, engegyűc meg bator neki, Pal Apastal a Chrűs
tus, nagy istēnec hya, azért az ige felszeges, es min
deneknec felette finte vgy tulajdonittatit az atya
nac mint a fiunac. Lasd meg es itild meg hogy ha Pal
apostol beszedeből kōuetkezcic a mit Caroli belőle ki te
ker: En kedig ellene ast mondom, ha a Chrűstus min
deneknec felette valo isten, es felszeges mint az atya,
hat valoban a derec sent irasban oly neuel magy ara
statot. De soholt nem magy araztatot, azért Iobban
kōuetkezcic hogy nem mint Caroli tekergeteséből
hogy ez a neu a Chrűstusnac nem adatatit, sem mon
datatit igazan az iras ferint azon felszeges es minde
neknec felette valo istēnec ki az atia.

Tizedzer bizonyitani akarja hogy a Chrűstus es az
ō Testamentomban magat ielentōtt, es istēnec ne
pet

pet az Egyiptusnac fogszagabol ki hozta, *mentis* miért hogy
ez az istenne c igeieben ninczen es nem talaltatic,
fotinkab az iras ez hamis velekedest ellenzi, Acto.
7. 10. 13. Heb 1. ez. 2. nemnemü homalios mondasokat
hozbe, honnet ki tekerni akaria ezeket: Oseas Pro-
pheta vgy mond 12. rebeben Az angyalt ki iacob-
bal tufakodot istennec fianac neuzei: felelet, Ammit
Caroli Oseasbol bizonit, azt Oseas ne mondotta, mert
ot egy isten fiarol sem emlekezie, hogy kedig ast mo-
gya Oseas, az vrnac vagy onperi az o nepeuel, sem-
mit nem bizonit mert mindenkoron mikor a tanitoc al-
tal feddetia nepet az vr perel az o nepeuel. hogy
kedig az Angyaloknac az vrnac neue tulajdonitast
ec ne fokaila az irasba, mint ny luã masut meg bizoit
ottuc. hog kedigné istennec fia hané istēec agala hosta
ki a sydo nepet Egyptusbol, bizonitatic, masodic k o-
nyuene c Mosefnec 14. rebeben. A birakrol irt kon-
iunc masodic rebeben. Sockal inkab nem bizonitya
Caroli előfer küldöt Corintusbeliek nec irt leuelene c
10. rebebol, mert a sidoktul a pustaban az isten, es
a moses, nem a Christus kesertetot, mikeppen negye-
dic k onnyuene c 21. re: az iras ny luã vallya: Es Dau-
id enek enec 116. Pal Apostol kedig ast möga hog a Co-
rintusbeliec Chrüst ne kesergessec, erre akaria tanita-
ni mikeppē amazoe a pustabã kesertette c az istent es
el vestene c ti ne keserczetec a Chrüst Leg előfer eze
magarazat, az istenne c igeiebol megbizoitatic, az vr an
Pal Apostol irasana c folyasabol, mert azt möga, mi
kedig ne keserczue a Chrüst mikeppē nemellie c o k o-
ulec kesertetene c es a kigoc miat vetfene c el. Ast mö-
ga hog mi ne keserczue a Chrüst mikeppen amazoe

74
a puskában kefertette az istent tudni illic, es a kegy-
yoc mardofasaua meg olettec hogy mig el ne ved
unc mikenen amazoc el vestenee.

Ha Caroli ennee ez magyarazatnac nem szged
Lassa meg Pal apostalnac irasanac celiat, Ezecc vgy
mond mind pelda ferint lottenee minekunc, mikenen
kefertette a regiee a Christust, amikeppen a k^osk-
labol ittanae, mely a Christust iedzi vala.

Szent David enkenee 68. rebebol ezt akaria bi-
zonitani, En kedig az o feietol koeltot magyarazat-
nac mondom lennie az egez iras ellen, mert Pal a-
postol Az apostoli czelekedetről irt konniunc: 13.
rebeben, az atya istenrol magyarazza, es nyuan
monga hogy az az o hatalmas keueel hosta ki Ee-
giptusbol az israeel nepet. Szent istuan kedig azon
konniunek 7 rebeben ezent magyaraza lattatic ke-
dig mint ha igazan magyarazna Caroli sent David.
68. eneket, miert hogy imez igec talalzatnac ott az
magassagba felmentel es aiandekokat vottel az em-
berebe ez igec a Iesus chrusrol magraztatnac pal A-
postolcol Eph. 4. De meg kellett volna meritekleni, mi-
vegre az igeket Pal Apostol az Christusra magyaz-
razza, tudni illic hogy valoban ezec a Iesus Chris-
tusban tellyesytetnebe, nem azért hogy akkor a Ie-
sus Christus a Synay hegyere sallot volna ala, fel-
ment volna es mind affele, Mert az atya istenrol mi-
kor az iras ast mongya hogy ala sallot, felment es a
iandekot vott az emberektol, az o ielen voltat, es aian-
dekinac velunc valo keflöset akaria meg ieleteni.

Azala

Az alai életel kedig es fel menetel, az aiandekok-
nac ofogatafa valoban a Iesus Christusban bizonyita
tot meg, ez az oka miert pal Apostol ez igeket a Ie-
sus Christusról magyarázza ha maskeppen erted,
pal a pastalnac magyarázattya ellen tamattal.

Tifenegyedze r eckeppen okoskodic: Az atia te-
remtelen, a fiu kedig teremtot. felelet En vgy nem
holtam, mert fogantatnac es fületetnac mondottam a
Christust Nem teremtetnac, Mind azon altala kik
vgy bolnac az Irafnac folyasabol meg bizonytha-
tтыak Ez ellen miert hogy az irafnac bizonyagaual
nem tamathat: visont ag okoskodic Czac az vg mód a
igaz isten mely menny nec föld nec teremto ie, az fiu
nem meninec föld nec teremto ie, azért ez követke-
zic belölchogy nem igaz isten az Christus mely ert-
elem ellenkefic bianofnac leuelene 5. refeben
irattatot mondafal, Ez vgy mond az igaz isten es
az örök élet vgian itten Caroli est forgattya Amy
hitünk helyhez tetuen vagian az prophetaknak es ap-
astoloknak fundamentomara az prophetaknac ked-
ig es Apostoloknac irasi semmi emlékezetet Nem tes-
nec a teremtot istenről, ez okac rt istentelenseg ter-
emtet istent vallani felelet Carolinac ez okoskodo
besedeiben, es következeleiben imez a fogiatkozás
hogy azt veli hogy entagadoma Christust teremto
istennec lenni, miert hogy nem vallom a ma teremto
atya istennec lenni, mintha nem lehetne teremto isten
amaz egy teremtoól ki által az atya mindeneket
teremtöt

teremtőt miképpen az iras mindenőt a Christus felől
sol.

Masodzor hogy ezt forgattya hogy az iras soholt
nem emlekezie, teremtet istenről, kerem e iambort,
mutasa meg, hol tanítottam en teremtőt istenről. ha
ast veti előmbé hogy teremtetött az éber Iesus Chri-
stus, es azt mondom istennec, kóniú a felelet, mert eb-
ben az ember Iesus Christusban isteni erőt es hatal-
mat esmerem en, a vagy a megfentelő lelket, mely-
nec általa meg bizonyitatot istennec fiának, vagy isté-
nec lenni. Ebben hat ez okoskodásban nem egyebet
miuel Caroli hanem hogy haragiaual es arniekaual
viaskodic. it, a helyen igengyótri Pal Apostolnac az
ő mondasat, a Christus minekűne az istentől ezinal-
tatot, bölczesegre es ez igeczekhöz ragazkodot, czi-
naltatot, nem teremtetöt, mintha nagy külembseg vol-
na a ezinaltatot keföt es teremtetöt közöt. Az em-
berről ast mongya az iras hogy teremtetöt, azonról
ast mongya hogy ezinaltatot, Genesis első es har-
madic refében.

Tifenkettödzer hogy azt mongyue, hogy ezac az
attiahoz kel folyamodnunc, vg mit minden ionac kut-
feiehez es vgy imadnunc: a fiat kedig vgy mint köf-
beiarot, ezt hamissnac lenni bizonyitani akaria, miert
hogy Pal Apostol a kegyelmet es bekefeget vgy kr-
uania túlle mint az attya istentől, Annac felotte a
Christus igeri magát, valamit az ő neuebe az attia-
tol kerunc, hogy meg agya minekűne, Ime Caro-
li petert az őnnen bizonyaga miképpen gyófi meg.
Arre

Atta tanit vrune Christus hogy o neube kerunc
az atyától, o általa mint közbeiaro által folyamiu
ne az atyához, ast mongya hogy meg agya a mit ke
runc az o neube az atyától, azerte? hogy azon i
sten legyen ki az attia, auagy minden ionac kut feie
mint az attia? nem azért, hanem azért hogy o neue
be kerunc, es o általa megyunc az atyához, mert va
lami iot ad minekunc az attia isten. mind testieket
mind lelkieket, mind ezeket a Christus által agya
minekunc, es miért hogy az atya isten, mindeneket az
o fent fiának adot es azt akaria hogy o általa adata f
fiának minekunc. meltan mongya a Christus, valamit
az o neube kerunc az attiatól, hog o agya meg mi
nekunc, miert hogy minden hatalmot, itiletet, eletto
adot az atya a fiának hogy o magában legyenec,
miert nem osztogathana mind ezeket minekunc o
tagiainac, holot nem o magaert. hanem mi eretunc vót
tte mind ezeket? Ez istennec igeciéből vetetot maga
razat, azon egy Christusra vifen, es annak bizo
dalmat erősi mi bennunc. De Carolinac az o talalt
magyarazattia az menyeben a fiu isten, es abban az
isteni természetben egyenlo az atyához vgy kel im
adnunk mint minden ionac kutfeiet, auagy amint az
attya istent de menyeben közbeiaro, mindeneket az o
menniei fent atyától vót, ketkeppen hogy imagyuc a
Christust arra tanit elsőkeppen vgy mint az attiat
mindé ionac kutfeiet. Mellie Propheta Apostol, auag E
uágelista bizoitia est, es tait erre? ha vgy kel i adnuc mit
az aiatmikepe lehet közbeiaro mikoztuc es az attia
isten közöt

mikeppen kerünc ez attiatol ő nevébe? mikeppen al
meg pal apastalnac bizonyaga, ő általa vagy on me-
netclünc az istenhez?

A Christusnac keikeppen valo meg merteklese
ninczen mafonneg: hanem a Sophistaknac velekede-
sekből, mert leg előfőr ő naloc allaryaban a Chris-
tus azon egy isten ki az attia. semelieben kedig mas.
Az első miert hogy az iras kiüöl vagy on, hogyuc
meg a papanac. A masodikat kedig hogy mi közbe ia-
ronc fofolonc legyen a Christus, mellyet az attia is-
ten hofanc valo feretéből adot minekünc. es paran-
czolta hogy uegyuc elgegyünc meg vele. Ezen ki-
üöl ha ki bolondoskodni akar szabadon meg lehet.

Tifcnkettődfer hogy ezt forgattia hogy ezt tan-
tom hogy a Christus birodalmanac vegelesen, mert
Pal apastal i. Chor, is ezt mongya, az orfagat a biro-
dalmot az istennec az ő atyanac meg agya. Miert
hogy Caroli az ő feience gondolattia ferint okosko-
dic, er cze meg Pal Apostolnac az ő mondafat mikep-
pen magyarazom: Mikeppen a Christus az ő orzaga-
nac külső kifolgaltatafat az ő meneci f. atyától vötte
az ő fel tamadasanac napian, es fel tamadan ezt
monta. En kedig kiralya helyhez tettem ő tüle Sion-
nac hegyen. ezt az ő orfaganac kifolgaltatafat mi-
keppen az ő fel tamadasanac napian vötte, azonke-
ppen el es vegefi, es a mi fel tamadasunknac napian
meg agya az ő attianac, akkor mongya pal Apostol
hogy az orfagot meg agya az ő atyanac, a külső
kifolgaltatafanac vegelesen. Pal Apostol kedig en-
nes

nec az ő mondásának fundamentomat David prophē-
tabol vőtte: monda az vr, az en vramnac uly az en
Iobomra, az az, folgaltatki a te birodalmodat, mely
te read az istēnec gyülekezeti ben bizatatot, meddig?
Meglen az te ellensegidet vetem, az az, minden hatal-
mas ellenkezéseket, a s ent gyülekezeti nec samol se-
kül a te labaidnac, mett mikor az ellensegee meg győ-
fetet nec, es a Christusnac iegyese mindenkeppen meg
sabadul, ez külső orsagnac ki folgaltatasa meg sū-
nic es nem lefen sūksages, valoban meg adatatic az
orsag mellyet az isten a Christus által az ő hūeince
kebitet es szerzet. ānac okaert mind Davidnac az ő ig-
eie, meglen, mind kedig pal Apastalnac az ő igeie, a
koron vege lefen, a külső orsagnac ki folgaltatasa ra
nef.

Hogy tagadhatnoe meg mi a Christus orsaganac
öröcke voltat, hogy ha meg mies az istennec orsa-
gaban öröcke elunc, es a mi Christusunkal vralko-
dunc. mertekellye meg hat Caroli az irasnac folya-
sat, vege lefen a Christus orsaganac külső ki folgalt-
tatasa, vege nem lefen menyben az ő hūeiben,
es hūeiuel az ő meniei s ent atyanac akarattyā ser-
int vralkodic, effele hazukfagockal terhel nec minket
ami ellensegeinc a s egin kösleg elöt, hogy meg gū-
leltessēc mind tudomanunkat mind semelyūnket, de
gongya lefen az istennec az ő igazsagara, es meg
būnteti a kepmutatokat es hamissokat

Tizenharmadzor vgy mint győzedelmes vitez,
sententiat mond, es ellembe veti ammar az en valla-

10
fomnac az őuet. azért módatatic a Christus istennec,
mert az istennec öröcke valo bölczesege, mely nec
altala mindeneclőttenec pro 8. es 8. Ianos ezt a böl
czeseget auagy a logost kezdetben mongya hogy is
tennel volt. im erted atyamfia keresztyn, minemü
nad salra epitette Caroli az ő hitinec vallasat, hon
net bizonittya hogy aza bölczeseg akkor a terem
tesben a Christus volt. pal Apastal bizonemagya ra
zatnac ellene vagyon I Cor. I. mikor a Christafrol
ast mongya hogy istentől czinaltatot auagy kefite
töt minekűnc a Christus bölczesegűnkre. Ellene va
gyon kedig Ieremias prophetanac. 10. es 51. refeben
ki adot sentencianac mert ast mongya, ki az földet
czinalta az ű erősegeben teriektöte ki az egeket.
Meg Salomon első könnyuenece 3. refe ellen. A Ie
houa bölczesegben. fondalta e földet es ertelemmel
erősitötte az egeket. Az bölczesegröl irt könnyü
nec. 2 refe ellen. Es sent David 103. enekenec biz
bizonfaga ellen. mely bizonfaggokban niluan ma
gyaraztatic hogy az atya isten önnemaga, es ő
magatol bölczen, es hatalmasson teremtötte a men
nyet es a földet, es ő nekie, mint masut az iras nyi
uan bizonittia, segitö tarsa nem volt. Azt a bölcze
seget peldazo keppen magyazza meg Salomon,
mint minden ember csebe veheti, es meg nem tagad
hattya aki a niolczadie Capitulumat el oluassa, es mid
elöl iaro es köuetkezendő igec meg mutatiac. hogy
kedig sent Ianos azon bölczeseg nec igeieuel el (Iole
het az ige Logosnac, mely el sent Ianos el az ő Euā
geliomanac kezdetiben söt tedzefi vadnac) ez azo
ka hogy mikeppen az atya isten az ő bölczesegeuel

avagy igeievel mennyet földet teremttötte, mely abún-
nec miata es első atyanknac esetiert meg romlot va-
la, az ő fia által, ki ő igeie es minekűnc kefitetet igaz-
sagunc, teremttötte es fel építette.

Hogy kedig ellenzi Caroli az en magyarazato-
mat hogy a Logost az ember Iesus Christusrol maga-
razom, es ertelmemet sem mire kellőnec mongya len-
ni, nem engemet pirongat sem vet meg, hanem sent
Ianosť őmagat, ki oly magyarazatot töt, es kereszte-
lő Ianosnac bizonyagtetet hozza be mikor azt mon-
gya ez az istennec barania ki el vesi euilagnac bün-
et. Első leuelenec első refében, az eletne c igeiet mel-
lyet mi sem meinck el lattunc, es kezeinckel meg tapaz-
taltunc, nem de az ember Iesus Christust latake es ta-
pástaltak? Latasarol irt könnyűnec 19, refében ez-
ent bizonyittia, Peter Apostol az apastali czelekedet
ról irt könnyűnec 10 refében, Pal Apostol azon könnyűnec
13. refében

Caroli ez nylyuan valo igazsagot euuel akaria ron-
tani hōgy sent ianos est mongya, hogy az ige teste-
lőn, az az meg testesűle, avag testet vőn fel. S őt inkab
sent ianos befedenec folyasa az ő magyarazattianac
nylyuan valo hamissagat mutattia meg, mert erről az
Logosrol ez igekec elötte ast mongya Euilagban
vala es e vilag ő általa löt, es euilag őtet né esmere
az ő fajatiaban ioue es az őuei nem fogadac őtet, I-
me, minek elötte a logos teste löt az ellöt immar az ő-
uei köse iöt es e vilagban iöt immar az elöt ielen volt
avagy ammint őc solnac meg testesűlt az vtan
mongya, es az ige teste lőn, hat nem azt
akaria mondani hogy meg testesűlt es e vilagra iött

44
mert azelőt a Caroli értelme szerint azt mondta. hãt
mit akar mondani sãnt Ianos errõl az ige istenrõl,
az ember Iesus Christusrõl, kirõl õlly nagy dolgo-
kat elõsãmlaltam, teste lõn, mikeppen pal Apastal
magyarázza mikor istennec formaiaban volna meg,
úrcsãte õnne magat sãlgaib abrazatot võn fel Auag
mely mikor gazdag volna mi eretunc sãgennic lõn.
Summa sãrint azert sãnt Ianos beszedenec es az ige
teste lõn, ez az igaz magyarázattya ez a hatalmas
Christus a kirõl en vallast tõttem, teste lõn az az ala-
fatosnac minden sãrsãc kõzõt elvettõtetnec es leg
vtolsõnac talaltatec Esa. 53. Pal Apostol kedig 1 Tim
3. mikor azt mongya, Az isten ielent meg a testben,
nem azt mongya hogy a Logos a masodic sãmil az
haromsãgban võtte fel a testet, hanem hogy az a ki
testben meg ielent predicaltatot az embereknec, lat-
tatot az angyaloktol, felivitetõt diczõsãgbe hogy
az isten Iegyen, mint a prophetac es, azt, a ki sãle-
tõt sãzõtõl, istennec neuezic. Esa. 7. 11. 35. Ier. 23. 33.

Leg vtolsõr hogy az egez Derec sãnt irasnac e-
gẽs folyasat Sarkabol kiõtti, tagaduan hogy az i-
girettenem az ember Iesus Christusrõl, auagy Abra-
hamnac es Daudnac maguarol sãlnac hanem ezac
a Christusnac egy c termesetirõl, mikeppen Pal A-
pastal Romabelieknec irt 1. es 9. re sãeben meg magya-
razta sãk sãg meg mutatnom hamisnac lenni A sã elsõ
igretõt? Pal Apostol Gala. 3, meg magyarázza ez i-
geckel, Abrahamnac es az õ maguanac mondatatta-
nac az igeretec, Nem monda maguanac vgy mine
locakban

fokakban hanem mint egyben és a te magodban mely
a Christus. A tellyes Christusról nem az egyec terme-
setről magyarázza pápá Apostol az igiretet. Peter
Apostol az apastali czelekedetről irt könyűnec 3. re-
fében. Ti vattoc a prophetaknac fiaí es a testamentom-
nac mellyet az isten rendelt ami atiaínknac mond-
uan Abrahamnac, A te magodban aldatatnac meg
e földnec nézetsegi, tinektec küldötte leg előberaz ís-
ten az ő fiat meg aldaní titeket, hogy mindenie az ő
alnoklagabol meg terien. Az aldot magot istennec fia-
nac neuezi, mely semmikeppen az egyec termesetről
nem ertethetic az ellenkező felnec az ő itileti berint
es, sent Ianos első leuelenec harmadie refében az í-
giretet magyarázuan imezt mongya. Ezert ielenec
meg az istennec fia. hogy az őrdög nec czelekedet-
tit meg rontana, az ellenkező felnec itileti berent
nem az emberi te fmezec rontatta meg az őrdög nec
czelekedetit ő maga ellen magaráz hat Caroli

Há másut pápá Apostol czae az egyec termesetre
magyarázna az első igiretöt, ő magaual ellenkez-
nec, nylyuan mongya kedig pápá Apostol az másodzor
küldöt Corintusbelieknec irt leuelenec első refében.
hyű az isten, mert a mi befedűnc a ki ti nálatoc volt,
ninczen abban, vagyon ninczen, hanem vgyan vag-
on. Mert az istennec fia a Iesus Christus, mely ti kö-
zetötec mi általunc predicaltatot, nem volt abban va-
gyon ninczen, hanem vagyon talaltatic abban. Ez
igekből nylyuan erted hogy pápá Apostol tanitása. ta-
uol uolt Caroli Peter tanitálatol, es a több Sophistace-

87
kie iob reſent a Chrūs felől való bizoſágokat meg
hamisittiac az vagyonnal es ninczennel, eze mondas
ſent ianoſnac 3. reſeben, keſ eretnekſeg ő naloc: Sen
ki menybe fel nem megyen hanem az ember nec fia ki
menyből iőt es menyben vagyon mert az ember nec
fia mennyből ſem iőt, menyben ſ-inczen, hanem az
iſteni természet ſerint igaz mely mindenüt vagyon a-
mint őc az egy Chriſtuſt ket ſele ſagattyac. Azon-
keppen, azen tudomaniom nem enim, hanem az en a
ttiame a ki engemet el boczator. A czi odakat a kit
en teſec, nem en teſem azok a: hanem az en mennie i
attyam ki en bennem lakozic. eze c mind hamisſag ő
naloc, amint ő magaban a Chriſtuſtol mondatatnak,
igazac kedig a maſodic természetről, tudni illic az em
ber ſegről. Es e keppen talalod a vagyont es a nincz-
ent az ő predicatioiokban.

De laſſuc meg a bizoſágokat kiuel meg akaria ha
misítani az irasnac az ő folyasat Pal apoſtal v g mond
a Romabeliek nec irt leuelenec elſő es 9. reſeben, az i
gereteket a maſodic természetről, az az, az ember ſeg-
ről magyarázza. Kerlec laſd meg palnac az ő iget.
valaſtottam az Euongaliumnac hirdeſteere mellyet
az előt az ő prpheotai által a ſent irasban meg i-
gert vala, az ő fia felől, mely Davidnac maguabol
teſt ſerint löt, es meg bizonitatot hatalmas keppen
iſten nec ſiana c lenni meg ſentelő lelek nec általa az ő
halotaiból való feltamadaſanac általa Az ember ie-
ſus Chriſtuſt magyarázza, es az elſő igeteket nem
czac az egye természetre, hanem a tellyes Chriſtuſra
magyarázza es az en vállasomat niluan bizonitya
hogy ez az ember a ki teſt ſerint Davidnac magua-

bol születet istennek fia es isten legyen, a meg sentel
lelekert, mely ő benne vagyon Kilenczedik refe-
ben kedig mellyeke az attiac es azoc kicből a Chris-
tus uagyon test ferint ki mindeneknek felette dicze-
rendő isten mind öröcke. V gan itten pal apostol aſt
a ki test ferint születet az atyaktol neuezi istennek,
nem mast ezenküöl. Az ige test ferint, nem vettetik
istenſege ferint valo születesnek ellenbe a mint Caro-
li almadoz hanem a leleknek ellenbe, mert az ő me-
nyei ſent atyától vötte a lelektől valo fogantata-
ſat es meg ſenteleſet. Gyakor helyen ſol vgy az iras
mint maſodzor küldöt Corintusbelieknek. 13. refében,
Noha fel ſeritetöt gyarloſagbol, mind azon által el
istennek hatalmaſagabol. a testi gyarloſag ellenbe
veti az istennechatalmat. A zonkeppen előſer thimo-
theusnac küldöt leuelenek 3. refében es 1. Pet: 3,

Rövideden mikeppen a ſent irasbeli bizonyſago-
kat viſa magyarázta, azonkeppen Eſaias propheta
nac 40. reféből valo mondaſt es mellyből predicatio-
iat vötte, mert Eſaias propheta az istennek gyüleke-
zetit vigaztallya es meg mutattia makedé iüendöbē
aſt meg akaria epiteni az ő Christusa által, es hog
azelöbeli test ferint valo israelnec meſabadulafi va-
loba a Christusban lelki keppen mutatnac meg, ha ac-
kor ielen volt a Christus es azokat czelekette, miert
mongyahaſt a propheta iüendöbe ezeket lenni? ho-
lot, mikor Eſaias ezeket irta az Ægyptusbol valo ki-
hozafanac öt ſazeſtendeie mult vala el nem möga
appheta aſt a mit Caroli möd hanē iüendökeſē ſol
hatalmaskeppen el iüendö, legeltet es hordozza, eg-
be gyüiti a baraniokat, Leg

Legyen elég most, es váriuc meg e iambornac fe-
leletit, hogy iobban ki nilatkőztasse az ő hamisaga
es isten ellé, es az ő igeie ellen valo tamadasa, kerem
a Christusnac vereuel meg fentelt iuhokat, hogy meg
boczassanac mert a búkség keferithogy a karomlo-
nac meg felelie es az en vram Iesus Christusnak
az ő tisteseget oltalmaam mely engemet az ő vere
uel meg valtót, melyről peter Apostol azt iria hogy
az vtolio üdőben lesnecc olyanoc, kic az v rat, mel-
lyőket az ő vereuel meg valtotta meg tagagyac.
Most vagyunc abban az üdőben, hat nem czac a nil
uan valo papasoktul kel magunkat oltalmafnunc, ha
nem azoktulis kic a papaua a haromsag dolgaban eg
porazon folynac. Az atta isten mikeppen az ő ke-
elmessegeből mindenkoron az ő hiueit meg vilagosi-
totta es az ő igaz elmeretire vitte es az egygyű fe-
gin tudatlan gyermekek által a nagy bölcz Sophis-
takat meg tutta fegyeniteni mostani üdőbenis az ő
lelkenecereienęc általa mutassa meg mi bennunc
az ő hatalmassagat. es egesse meg az Antichristus-
tol talalt hamis velekedeseket es tisticző kikőfülönc
mniden lelki balü aniozast, hogy igaz hitből, es io lel-
ki esmeretből önekie folgaliuc, a pokolbeli ör-
dögöt es minden ellenségünket meggyöz-
hesse es az igaz hit nec általa
az elet nec Coronaiat
el vehesse.

A M E N

M O S E S Ö T Ö D I K
K Ö N I V E N E C H A T O -
dic reſeben.

Hald meg Iſrael a I E H O V A a mi Iſtenűnc
egy I E H O V A H

Magyarazat,

Myert hog az ellékező ſéle mondasbol ahárom
ſag iſtent magyaraza, meg kel latnunc hogyha it
az ige iſten, háromrol egy etemben vetetteſſec, auag
czac az egy iſtenról a mi vrunc iefus Chriſtusnac
ſent attyarol. E mondasnac kedig igaz ertelmet kön
nyen eſünkben vehettyűc hogyha azokat mellye
ket Moſes ezen könyűnc ötödíc reſebe elő ſam
lal eſünkbe vezűnc mert vgan mint a helieken czak
azon egy Iehouarol ſol, es azon egy iſtenrol emle
kezie melyből niluan vagyon, hogy azon egy iſten
nec eſmeretit terieſti az iſraelnec nepe eſeibe.

Eckeppen ſol kedig Moſes ezen könyűnc ötö
dic reſeben. a Iehouah a mi iſtenűnc mi velűnc ho
rebnechegyen ſőaetſeget tőt. Moſes maſodic köny.
19. reſeben ſinról ſinre ſolot ty veletec a Iehoua az
hegyen a tűznec közepiből monduan En Iehouah te

M

iſtened,

istened, ki tegedet Egyptusnac földéből ki hoztalac
a rabfagnac, auagy raboknac hazabol, Ezen Ieho-
uah isten ötödik könyuene c 18, refeben igeri hogy az
israel nepene c ő közülőc prophetat tamaszt, ki mo-
seshöz hasonlo legyen, mely igeret nec hyű es igaz ma-
gyarazoi a peter Apostol, az apastali czelekedetről
irt könyuene c, refeben, Tmektec leg előfer az fel ta-
masztatot fiat a Iesust az isté külte kitűtöket meg alda-
na, ny luan bizonyitya peter Apostol hogy a Iesus
annac a Iehouanac az ő fia ki az igiretet tötte, hog
prophetat akar ő nekic tamasztani, hogy ha az
Ige Iehouah, vettetetic a háromsagert, a Iehouah fia
kedig a Christus: Az ellenköz felnek magiarazat-
tiabol ekövetköfic, hogy a háromsagnac fia legien a
christus, nem az atya istene mely az egez bent iraf-
nac fundamentuma ellen vagou

Touabba, hogy a Iehouah isten ki a prophetat igeri
azon legyen kitűtöfseget töt horeb nec hegé az is-
rael nepenel Moses beűfegesen meg bizonyitya öt-
dic könyuene c .18. refeben n, mikor ast mongya .Min-
dene c ferint a mit keuantal a te istenedtől horeb he-
gyen az egybe gyűles nec nappyan mikor azt mon-
dad, többfer ne hallyam a Iehouanac azen istenem-
nec bau at, se lassam többfer est a nagy tűzet hog meg
ne hallyac, es monda ennekem a I E H O V A H
iol miueltec hogy foltanac Prophetat tamastoc ő ne-
kic c &c. Ezen igek másodic k. nyuene c Mosesnec c 20

refeben

rebeben talaltatnac, Es ötödik könyvenc ötödik
reben.

Az bizonyagoknac ugyan azon Moses köny-
venc öfue egyeniteföi nylyan vagyon, hogy ha
is a Sophistaktól talalt magarazatioknac az öfue
entomok mikor azt mongiak hogiaz ige Isten, neha
mind a háromert, neha kedig ezac egyert vetettie
mert ezac egy a Iehoua isten es mikor az iras est ma-
gyarazza, a mi vrunc Iesus Christusnac fent aty at er-
ti, Nem bormat auagy kettöt ezen kiül. Ezekről
elmekegyec a keresztien ember, es ez ötödik rebeből
ötödik könyvenc Mosesnac vött bizonyagokból meg-
erősytessic, mikor az iras egy Iehoua istent tamaft
előnkbe, hog az eggyen, harmat nem akar erteni,
harmat sem akar előnkbe tamaftani, mikeppen vak-
merőkeppen az Antichristusnac tarsai tekerik az
irast.

Hatodik rebeben kedig leg előfer lasza meg min-
den istenfelő, miczoda igec ez igec előt, Hald meg is-
rael es miczoda igec köpetkezenc eckeppen bol az
Moses. Ez a paráczolet a Iehouatol a ti istentektől
hogy tanitanalac titeket, hogy felned a Iehouat az
te istenedet, azokaert israel hald meg es örizd meg,
es tekeld meg hogy io legyen teneked es igen sa poro-
gyal mikeppen a Iehouah monta a te atyaidnac is-
tenc.

Mosesnac bizófat peter Apostolal az A-
lckedetekről irt könyvenc 1. rebe - pastalicze
M ii - meg magarazza

Amaz Abrahamnac, Isacnac Iacobnac istene a mi
atyainknac istene meg diezõitette azõ fia a iesust,
kittõ el arultatoc, Ezenkeppen magy arasztatic ezen
Elsõ sag Az apostali czelekedetrõl irt kõnyuene 5.
feben. mint a Christust a Moses nem neuezi az atio
nac istenene, hanem az õ magoknac es propheta
nac, Azon õtõdic kõnyuene 6 re feben emondas v
tan, Hald meg israel a Iehouah te istened egy isten,
ez igeket heliheteti, E lesen kedig mikor a Iehouah
te istened a földre be visen, melyrõl meg esküt a ti a
tyaitoknac Abrahamnac Isacnac es Iacobnac hogy
meg na teneked a nagy es sep varosokat, meg õ
rizd magadat hogy el ne teletkezzel az Iehouarol
mely tegedet Egyptusnac földebõl, a rablagnac
hazabol ki hozot a Iehouat a te istenedet felied es õ
ted tisztellyed.

Ez igekbõl fõkeppen ezünkbe kel vennûnc ki le
gyen az az isten ki meg esküt Abrahamnac hogy õ
nekie es az õ maguanac adna a Chanaanac földet,
az alatte, az az a harõsag istõ auag a Chrûsnac az õ
attya hogy ezt iobban meg esmerhesûnc az igere
ket lassuc meg.

A Iehoua isten Abrahamnac tõt igiretet Gene
sis. 12, 13, 15, 22. 24. Deutero. 34. Isacnac Gene. 2, Iacob
nac Gen. 28 35. 48.

Ez igeretekben mellieket az attya a isten tõt az a
tyaknac, kettõt kel esünkbe vennûnc. Elsõ hogy az
földet az õ maguanac igeri, masodice hogy az õ mag
uaban aldatnac meg minden nepec. Gene. 22. 26, 28.
Ez ige

Ez ígeretnek első részét petrus Apostol az Ar
li czelekedetről irt könyvnek 3. részében
gyarazza hogy az isten, ki az ígertőt tette, r
háromlag isten legyen, hanem a Christusnac
Abrahamnac kedig Isaknac es Jacobnac ma
hogy a Christus legyen.

Az ígeretnek kedig második részét pal Apostol a
Galatiabelieknek irt levelének harmadik részében r
gyarazza hogy az aki a Chanaanac földét ígerte. A
brahamnac, nem a háromlag isten, hanem a Christus-
nac atya legyen es a meg ígertőt maga, a Iesus Chri-
stus. Ezekből nyilván ki mutatja hogy azon egy isten
ki Abrahamnac es az ő magának a Chanaanac földet,
ígerte, es ki Egyiptusból a nepet kihozta ki a tör-
vént ki adta, es őket az ígeretnek földére be vitte.
mind ezeket e czelekedeteket az Apostol az Iesus
Christus atyának tulajdonyának, miképpen az ő
magyar azatiokból nyilván vagion, Szükség tehát est
vállanunk hogy est emondást, hald meg Irahel a te-
vrad istened egy isten Nem egyeből, hanem az vr Ie-
sus Christus atyáról kellyen magyarásnunk, es ert-
enünk, Mert mind az előiárok ígekben. mind kedig
a követ keendőkből nem háromlag istenről bol a
Moses, hanem az egy istenről ki a mi vrunk esus ch-
ristusnac atya, Mert az egy Iehouah istent kettő-
ről a vagi háromról semmiképpen nem erthettiük,
Ha valaki kedig v. merőképpen es bizonygokat a
háromlag istenről gyarazanga, szükségképpen
meg kell engedni hogy a Christus nem az atya isten-
M iü nge

92
nem a háromlag istene holot niluan való-
neg bizonyítatot az Apostoloknak magyara-
ról, hogy ez mondasoc a Iesus Christusnae s.
olnac, Bizontos dolog ez hogy meg az ellen-
tis meg kezdene segyenileni ha a Christusnae
iat tulajdonitnac, az atia istent a második
elt. fogott a harmadikat a s^{ent} lelket Nem ez o-
dig hogy a mi ellenegine a niluan való igazlag
eg valónac, es nem hibetic el hogy az israeli
nepenee Iehoua es istene, az atia isten legyen holot
meg a sidoc sem hiuee, mikor Christus vrunc ön-
nen maga s^{ent} Ianosnae nyolczadik re^{fe}ben, azt az eg
Iehoua istent niluan való bizonylagockal o atyanac
magyarázza lenni. Azonkeppen pal Apostol i Cor. 8
s^{ent} Marcnae 13. Galaciabeliekne^c harmadikban,
Ephesumbeliekne^c 4. Első Timotheusnae irt levele-
ne^c 2. re^{fe}ben az eg Iehoua, az atiarol magaraztatie

A ki az irasnae igaz folyasa ferint el hiszi hogy
az egy Iehoua isten a mi vrunc Iesus Christusnae atia
legyen ez ezt is elhisi hogy az Iehoua ezac egyedül
legyen, 4 Reg. 19 es hogy ehöz mindene^{től} fogua ha
sonlatos ne legyen, Exo 9. Hogy ez minden istenek-
ne^c istene legyen Den. 10. hogy Christusnae istene leg-
en Eph. 1. Mert mindene^{ket} o magatol ezeleke-

zic, es Christus vrunc onnen maga

vallia hogy valami o nala vagy

on hogy az o me

s. atia atia i

ncki.

SFAJRSIT